

CEZA MUHALEMESİNDE DAVAYA KATILMA VE 6284 SAYILI KANUNDAN KAYNAKLANAN SORUNLAR

*Civil Party Participation in Criminal Proceedings and the Problems Arising
from the Implementation of Law no. 6284*

Recep DOĞAN*

Geliş Tarihi: 19.01.2021

Kabul Tarihi: 11.06.2021

ÖZET

Bu makalede öncelikle davaya katılma kurumu ve ceza muhakemesi açısından sorunlu bir alan olmaya devam eden ceza davasına kimlerin katılabileceği hususu tartışılacak, ardından davaya katılma müessesesinin 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da ne şekilde düzenlendiği açıklanacaktır. 6284 sayılı Kanun'un 20/2. maddesinde davaya katılmaya ilişkin olarak yer alan muhakeme hukukuna ilişkin özel hükümlerin kaleme alınmış şekliinden kaynaklanan sorunlar, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın davaya katılma yetkisinin kapsamı, hukuki niteliği, davaya katılma yetkisinin kullanılması için ceza davasının Bakanlığa bildirimiminin zorunlu olup olmadığı ve Bakanlığın katılan olarak yer aldığı davalarda vekâlet ücretine hükmedilmesi gerekip gerekmediği, konuya ilişkin Yargıtay ve mahkeme kararları ışığında tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: ceza muhakemesi, davaya katılma, mağdur, suçtan zarar gören, 6284 sayılı Kanun

ABSTRACT

This article discusses the concept of civil party participation in criminal proceedings, and explains the problems arising from the implementation of the Act on the protection of women and the family against violence and the prevention of violence (Law no. 6284). In this context, firstly, the problems arising from the article 20/2 of the Act which sets out the right of the Ministry of Family and Social Services to intervene and take part in criminal proceedings, and the scope of the Ministry's right to intervene will be investigated. Then, in the light of the rulings of the Court of Appeal and other courts, the issues of whether it is compulsory to inform the Ministry about the trial to use its right to intervene, and whether it is necessary to award the representative of the Ministry the standard attorney's fee will be explored.

Keywords: criminal proceeding, civil party participation in criminal proceeding, victim, person affected by the crime, Law no.6284

* Dr. LL.M., PhD, Keele University UK, recepdogan06@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-7739-3071.

GİRİŞ

Ceza muhakemesi hukukumuzda, kamu adına dava açma görevi Cumhuriyet savcısına verilmiş olup iddia makamının Cumhuriyet savcısı tarafından temsil edilmesi kabul edilmiştir. Bu nedenle, ceza davasına Cumhuriyet savcısı dışında kişilerin davayı yönlendirmek adına katılması ve yürütmesi istisnai bir durumdur. Bununla birlikte ceza muhakemesi hukukunda mağdur ve suçtan zarar görenin bir muhakeme süjesi olarak davaya dâhil olma ve davayı yönlendirme yetkisi açıkça kabul edilmiş (CMK m.237) ve kendilerine önemli haklar tanınmıştır (CMK m.234 vd.).¹ Kamu davasına katılma bu haklardan biri olup böylece mağdurun veya suçtan zarar görenin ceza muhakemesinde bir muhakeme objesi olarak tanık sıfatıyla muhakemede yer almasının yanında, bir muhakeme süjesi olarak da davada yer alması kabul edilmiştir.²

Bu makalede öncelikle davaya katılma kurumu ve ceza muhakemesi açısından sorunlu bir alan olmaya devam eden ceza davasına kimlerin katılabileceği hususu açıklanacaktır. Ardından davaya katılma müessesesinin 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da ne şekilde düzenlendiği, bu Kanun'da davaya katılmaya ilişkin olarak yer alan muhakeme hukukuna ilişkin özel hükümler ile 5271 sayılı CMK arasındaki ilişkinin nasıl düzenleneceğine dair sorunlar tartışılacaktır. Bu bağlamda, 6284 sayılı Kanun'da yer alan davaya katılma yetkisinin kapsamı, hukuki niteliği ve korunan hukuki menfaat açıklanacak, davaya katılma yetkisinin kullandırılması için ceza davasının Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na (Bakanlık) bildirimini zorunlu olup olmadığı ve Bakanlığın katılan olarak yer aldığı davalarda vekâlet ücretine hükmedilmesi gerekip gerekmediği tartışılacaktır. Tüm bu hususlara ilişkin olarak, mahkemelerin

---

¹ CMK'nın 234. maddesine göre, mağdur ile şikâyetçinin soruşturma evresinde, delillerin toplanmasını isteme, Cumhuriyet savcısından belge örneği isteme, vekili bulunmaması halinde, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme, vekili aracılığı ile soruşturma belgelerini ve elkonulan ve muhafazaya alınan eşyayı inceletme, kovuşturmaya yer olmadığı yönündeki karara karşı itiraz etme hakkı bulunmaktadır. Kovuşturma evresinde ise mağdur ile şikâyetçinin duruşmadan haberdar edilme, kamu davasına katılma, tutanak ve belgelerden örnek isteme, tanıkların davetini isteme, vekili bulunmaması halinde, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme, davaya katılmış olma koşuluyla davayı sonuçlandıran kararlara karşı kanun yollarına başvurma hakkı bulunmaktadır.

² Akın Boyacı, "Ceza Muhakemesinde Davaya Katılma", İÜHFİM, 2013, C. 71, S. 1, s.157-159; Ali Rıza Çınar, "Ceza Yargılamasında Kamu Davasına Katılma", *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan, 2019, C.21, Özel Sayı, s.2806; Cumhuriyet Şahin, *Ceza Muhakemesi Hukuku I*, 9. Bası, Seçkin, Ankara, 2018, s.123; Olgun Değirmenci, *Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdur Hakları*, *TBB Dergisi*, 2008, S.77, s.53.

çelişkili tutum ve kararlarından örnekler verilecek, uygulamada yaşanan sorunlara değinilecektir.

I. KAMU DAVASINA KATILMA

Ceza muhakemesi hukukumuzda kamu davasına katılma CMK'nın 237. maddesinde düzenlenmiş olup söz konusu maddede:

“(1) Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler.

(2) Kanun yolu muhakemesinde davaya katılma isteğinde bulunulamaz. Ancak, ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp reddolunan veya karara bağlanmayan katılma istekleri, kanun yolu başvurusunda açıkça belirtilmişse incelenip karara bağlanır.” hükmü yer almaktadır.

Faile ceza verilirken failin mağdur üzerinde yarattığı zararın göz önüne alınması gerektiği gerekçesiyle davaya katılma müessesesinin ceza muhakemesinde yer alması gereken bir kurum olduğunu savunan görüşlerin yanında, mağdurun davaya katılması halinde mahkemenin tarafsızlığının olumsuz yönde etkileneceği, verilecek cezada artışa sebebiyet vereceği gerekçesiyle davaya katılma kurumuna karşı çıkan görüşler de bulunmaktadır.³ Bununla beraber, davaya katılmanın amacı, mağdur ve suçtan zarar gören açısından, maddi gerçeğin açığa çıkmasını ve sanığın cezalandırılmasını sağlamak ve böylece şahsi intikam duygularını önlemek, malen sorumlu açısından ise maddi gerçeğin açığa çıkarılarak haklarının korunmasını sağlamak şeklinde açıklanmaktadır.⁴

CMK'nın 237. maddesine göre, davaya katılma hakkı, mağdura, suçtan zarar görene ve malen sorumlu olana kovuşturma aşamasının her evresinde hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduğunu bildirmesi halinde tanınmış bir haktır. Dolayısıyla soruşturma aşamasında ortada açılmış bir kamu davası bulunmadığından davaya katılmadan da söz edilemez.⁵ Bununla beraber, kanun metninde geçen “şikâyetçi olma” ifadesi kanun sistematigi içerisinde, bu maddede geçmemesi gereken ve yanlış anlamalara sebebiyet verecek bir kavramdır. Şikâyet gerek TCK'da gerekse CMK'da kullanılan teknik bir terim olup öncelikle takibi şikâyete bağlı suçlar için kullanılmaktadır (TCK m.73). Nitekim şikâyet ve şikâyetçi kurumu ayrı bir soruşturma usulü ve muhakeme şartı olarak başlıca CMK'nın 158, 170 ve 174'üncü maddelerinde, yargılamayı yönlendirme ve muhakeme süjesi olarak kendisine tanınan haklardan yararlanma bağlamında ise CMK'nın 233-236 maddeleri arasında ayrıca düzenlenmiştir. Bu nedenle, madde metninde geçen “şikâyetçi olma”

ibaresini, “suçtan zarar gördüklerini,⁶ suçtan mağdur olduklarını⁷ ya da failin cezalandırılmasını istediklerini⁸ belirterek” şeklinde anlamak gerekir. Bu bağlamda, ilgilinin failin cezalandırılmasını istemesi, davayı takip etme iradesini ortaya koyacak şekilde tanık dinletmek istemesi, keşif talep etmesi,⁹ duruşmaya vekâletnamesi bulunan avukat göndermesi veya soruşturmanın genişletilmesi talebini içeren dilekçe vermesi¹⁰ bile örtülü bir katılma talebi olarak değerlendirilmektedir.¹¹

Yine kendisine katılma hakkı verilmiş olanlardan CMK’nın 2/i maddesinde sadece malen sorumlu tanımlanmış olup mağdura veya suçtan zarar görene dair herhangi bir tanım yapılmamıştır. Dolayısıyla davaya katılma hakkına sahip olanlar arasında malen sorumlu dışındaki sùjeler olan mağdur ve suçtan zarar görenin tespitinin her suçun unsurlarına göre, genel hükümler, mahkeme içtihatları ve öğretide yer alan görüşler doğrultusunda belirlenmesi gerekmektedir. Ancak CMK’da yer alan düzenlemelere bakıldığında mağdur ve suçtan zarar gören kavramlarının belli bir sistematik içinde kullanılmadığı görülmektedir. CMK’nın bazı maddelerinde “mağdur” (m.12/4, m.22/1, m.66/6, m.84/1), bazı maddelerinde “suçtan zarar gören” (m.172/1, m.237/1) bazı maddelerinde de “suçtan zarar gören mağdur” (m.127/5, m.131/2) kavramlarına yer verilmiştir.¹² Aynı şekilde, davaya katılmaya, mağdur ve şikâyetçinin haklarına ilişkin olarak CMK’da yer alan düzenlemelere bakıldığında, söz konusu kavramlar arasındaki sınırın daha da belirsizleştiği ve kavram kargaşasına yol açıldığı görülmektedir.¹³

Nitekim CMK’nın 234. maddesinde mağdur ile şikâyetçinin hakları düzenlenirken, mağdur ve şikâyetçinin kovuşturma evresinde; duruşmadan haberdar edilme ve kamu davasına katılma hakkına sahip olduğu belirtilmiş, daha sonra davaya katılmayı düzenleyen 237. maddede ise mağdur, suçtan

⁶ Erdener Yurtcan, Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu ve Yorumu, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005, s.164.

⁷ Soyaslan, Ceza Muhakemesi Hukuku, s.477.

⁸ Centel/Zafer, s.801; Mahmut Koca, “Temyiz Yolunda Davaya Katılma”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 2014, Y.5, S.18, s.11.

⁹ Mehmet Beyhan Seçkin, Ceza Muhakemesinde Mağdur ve Şikâyetçinin Hakları, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 2020, Y.8, S. 15, s.641.

¹⁰ Boyacı, s. 168.

¹¹ Ancak Koca’ya göre, CMK’nın 238. maddesinin açık hükmü karşısında Yargıtay’ın esnek tutumunun aksine, dilekçe, sözlü beyanın tutanağa bağlanması ve duruşmada şikâyetçi olduğunun belirtilmesi dışında kanunda belirtilmeyen şekilde yapılan katılma istekleri geçerli değildir, Koca, s.12-13. Aynı yönde bkz. Çınar, s.2821.

¹² A. Caner Yenidünya/Zafer İçer, Ceza Muhakemesi Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 121.

¹³ Tuğrul Katoğlu, “Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2012, Y.61, S.2, s.662; Centel/Zafer, s. 794-795.

zarar gören ve malen sorumlu olanların davaya katılma hakkına sahip oldukları hükmüne yer verilmiştir. Ardından Kanun'un 234. maddesinin ilk fıkrasının (b) bendinin 6. alt bendinde mağdur ve şikâyetçinin kanun yollarına başvurma hakkı, davaya katılmış olmaları koşuluna bağlanmıştır. CMK'nın 260. maddesinin ilk fıkrasında ise “Kanuna göre katılan sıfatını kazanmış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya *katılan sıfatını alabilecek surette zarar görmüş* bulunanlar için” kanun yollarına başvurma hakkı bulunduğu öngörülmüştür.

CMK'nın 260. maddesi uyarınca, kanun yollarına başvurulması için davaya katılmış olmaya gerek yoktur. Davaya katılmamış olsalar bile *katılan sıfatını alabilecek surette zarar görenler* de kanun yollarına başvurabileceklerdir. Kanun yollarına başvurma hakkı bulunanlar yönünden de bu iki hüküm arasında çelişki bulunmaktadır.¹⁴ Çünkü Kanun'un davaya katılmayı düzenleyen 237. maddesinde, mağdur, suçtan zarar gören ve malen sorumlu olanların katılma hakkına sahip oldukları öngörüldükten sonra, 260. maddede, sadece zarar gören kavramıyla yetinilmemiş, “katılan sıfatını alabilecek surette” zarar görenlere kanun yoluna başvurma hakkı tanınmıştır. Oysa 237. madde gereğince katılan sıfatını kazanmak için suçtan zarar görme veya suçun mağduru olmak yeterlidir; katılan sıfatını gerektiren başka bir nitelik yoktur. Bu hükümde yer alan “katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar gören” kavramının doğrudan doğruya zarar görmeyi veya aşağıda açıklanacağı üzere özel kanunlar gereğince suçtan zarar gördüğü karine olarak kabul edilen kamu kurumlarının kastettiği ya da bu kişilerin “suçtan zarar görmelerine rağmen ilk derece mahkemesinde görülmekte olan davadan haberdar edilmemiş”¹⁵ kişiler olabileceği düşünülebilirse de kanundaki düzenlemede bir zafiyet olduğu ve kavramların bir sistematikten uzak olarak kullanıldığı izahından varestedir.

Dolayısıyla davaya katılma hakkı kapsamında kimlerin katılma talebinde bulunabileceğinin belirlenmesi için öncelikle mağdur, suçtan zarar gören ve malen sorumlu kavramlarının açıklanması, ardından bu makalenin konusunu oluşturan 6284 sayılı Kanun'da olduğu gibi bazı kamu kurumlarının özel kanunlarda yer alan bazı düzenlemelere dayanarak kamu davasına katılması halinde devletin davadaki sıfatının tartışılması gerekir. Katılmanın amaçlarından biri de suçtan zarar gören veya mağdur sıfatıyla davaya yön verilmesini sağlamak olduğuna göre, devlet adına bazı kamu kurumlarının yargılamaya yön vermek üzere bir kamu davasına katılmasının haklı bir gerekçesinin olması gerekir. Bir başka deyişle, devletin kamu davasına katılmak suretiyle, sanığın menfaatlerine baskın gelen, sanığın menfaatlerinden daha üstün, korunması ve kollanması gerekli olan bir menfaati korumak adına davaya müdahale etmesi

---

¹⁴ Katoğlu, s.662-663; Kunter/Yenisey/Nuhoğlu, s.395.

¹⁵ Koca, s.25; Çınar, s.2819, 2826.

gerekir. Aksi takdirde silahların eşitliği prensibine aykırı olarak yargılamada sanık aleyhine bir durum yaratılmış olur. Bu konuya aşağıda ayrıntılı olarak değinilecektir.

II. KATILMA TALEBİNDE BULUNABİLECEKLER

A. Mağdur

Suçun mağduru ya da suçun pasif süjesi konusunda doktrinde iki ayrı yaklaşım bulunmaktadır. Birinci görüşe göre, suçla korunan hukuksal menfaatin sahibi mağdur iken¹⁶ ikinci görüşe göre suçun mağduru suçun konusunun ait olduğu kişidir.¹⁷ O halde suçun mağduru kavramından, suç fiilinden zarar gören herkesi değil, suçla korunan hukuksal menfaatin sahibini ya da suçun konusunun ait olduğu kişiyi anlamak gerekir. Bu bağlamda, birinci görüş ele alındığında kasten öldürme suçunda hukuksal menfaat olarak bir kişinin yaşam hakkı korunduğundan bu hakkın sahibi mağdur iken¹⁸ ikinci görüşe göre suçun konusunu insan hayatı oluşturduğundan varlığına son verilen hayatın sahibi mağdur olmaktadır.¹⁹ Dolayısıyla kasten öldürme suçunda öldürülen kişi mağdur, öldürülen kişinin yakınları ise suçtan zarar görendir.

Suçun mağduru ile suçtan zarar gören sıfatları çoğu zaman aynı kişide birleşir. Örneğin malvarlığına karşı suçlarda suçun mağduru ile suçtan zarar gören sıfatlarının aynı kişide birleşmesi mümkündür. Bununla birlikte, sadece suçtan zarar gören sıfatından hareketle kişinin ayrıca suç mağduru da olduğunu söylemek yanlıtıcı olur. Çünkü ceza hukuku da dâhil olmak üzere hukuk alanında süje daima kişidir. Nitekim 5237 sayılı TCK bağlamında mağdur ancak gerçek bir kişi olabilecek iken²⁰ tüzel kişilerin ise doktrinde aksini savunanların varlığına rağmen²¹ kanaatimizce 5237 sayılı TCK sistemi içinde mağdur sayılmaları mümkün değildir. Karşıt görüşte olanlara göre, tüzel kişilerin suçun mahiyetinin izin vermesi halinde malvarlığına karşı işlenen suçlarda suçun mağduru olabileceği belirtilmektedir.²² Bu görüşü savunan yazarlara göre örneğin, sigorta bedelini almak maksadıyla malını tahrip etme

---

¹⁶ Bahri Öztürk/Mustafa Ruhan Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 17.Baskı, Seçkin, Ankara, 2017, s.190; Doğan Soyaslan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 8.Baskı, Yetkin, Ankara, 2018, s.250; Hamide Zafer, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 7 Bası, Beta, İstanbul, 2019, s.192; Veli Özer Özbek/Koray Doğan /Pınar Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10.Baskı, Seçkin, Ankara, 2019, s.211; Katoğlu, s.660-661.

¹⁷ İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Bası, Seçkin, Ankara, 2019, s.223.

¹⁸ Zafer, s.193.

¹⁹ Özgenç, s.223.

²⁰ Özbek/Doğan/Bacaksız, s.211; Özgenç, s.224; Öztürk/Erdem, s.190

²¹ Soyaslan, Ceza Hukuku, s.250; Zafer, s.192-193, Nevzat Toroslu, Ceza Hukuku Genel Kısım, Savaş, Ankara, 2012, s. 107.

²² Toroslu, s. 107.

suçunda (TCK m.158/k) sigorta şirketi suçun mağduru veya pasif süjesidir.²³ Ancak tüzel kişilerin mağdur sayılabileceğini belirten bazı yazarların, geniş anlamda ve dar anlamda mağdur ayrımı yaptıkları, suçla korunan hukuki menfaatin sahibi sıfatıyla gerçek kişileri, toplulukları, tüzel kişileri ve devleti mağdur kabul ederken, bu suçların maddi konusunun aynı zamanda gerçek kişilerden oluşması halinde bu kişileri geniş anlamda mağdur ya da suçtan zarar gören olarak niteledikleri görülmektedir.²⁴ Dolayısıyla mağduru suçtan zarar gören kavramı üzerinden tanımlamak veya suçtan doğrudan zarar gören ile eşitlemek her zaman doğru sonuç vermeyebilir. Örneğin, aralarında insan bedeni üzerinde işlenen öldürme ya da yaralama suçlarının da olduğu birçok suç bakımından tüzel kişilerin suçun mağduru olması mümkün değildir. Genel hakaret suçlarında olduğu gibi bazı suçlar bakımından ise suça ilişkin kanuni tanımdan hareketle, tüzel kişilerin bu suçların mağduru olması mümkün gözükmemektedir.²⁵

Bazı suçların mağdurunun belirsiz veya gayri muayyen olduğu, bu suçlarda mağdur olarak belirli bir kişi veya kişi grubundan bahsedilemeyeceği, ihlal edilen menfaatin genel olarak belirsiz bir topluluğa ait olduğu ya da suç teşkil eden fiilin gayri muayyen sayıda bireyi hedef aldığı belirtilmektedir.²⁶ Nitekim genel tehlike yaratan suçlar (TCK m.170 vd.), çevreye karşı suçlar (TCK m.181 vd.) ve adliye karşı suçlarda (TCK m.267 vd.) genel olarak toplumu oluşturan bütün bireylerin mağduriyetinden söz edilmektedir.²⁷ Ancak bu tür mağduru belirsiz suçlarda dahi mağdur toplumda yaşayan herkestir. Dolayısıyla mağduru olmayan suç yoktur.²⁸ Nitekim günümüzde fazla kabul görmemekle beraber, her suçun biri devamlı genel, yani her suç için ortak, diğeri ise özel, yani suçtan suça değişebilen iki ayrı pasif süjesi olduğu, her suçta genel kamusal bir menfaatin ihlal edildiği ve bu menfaatin sahibi olarak devletin her suçun genel ve ortak pasif süjesi olduğu kabul edilmektedir.²⁹ Bunun dışında, birden çok kişiye ait bir konutun dokunulmazlığının ihlal edilmesi, birden çok maliki olan bir malın çalınması, bir grup şahsa hakaret edilmesinde olduğu gibi ihlal edilen menfaat veya varlığın sahibi birden fazla olduğunda ortada birden fazla mağdur da olabilecektir.³⁰

---

²³ Soyaslan, Ceza Hukuku, s.250; Zafer, s.193.

²⁴ Zafer, s.193.

²⁵ Katoğlu, s.662; Özgenç, s. 224-226; Mahmut Koca/İlhan Üzülmöz, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 12. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 114-115; Mehmet Emin Artuk/Ahmet Gökçen, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 375; Osman Yaşar/Hasan Tahsin Gökcan/Mustafa Artuç, Türk Ceza Kanunu, 6. Cilt, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s. 7702-7703.

²⁶ Soyaslan, Ceza Hukuku, s.250; Toroslu, s.108.

²⁷ Soyaslan, Ceza Hukuku, s.250; Şahin, s.124; Toroslu, s.108-109; Yenidünya/İçer, s.121.

²⁸ Özgenç, s.224-225.

²⁹ Toroslu, s.107.

³⁰ Soyaslan, Ceza Hukuku, s.250; Toroslu, s.109.

Bununla beraber, yukarıda kısmen değinildiği üzere mağdur kavramı şikâyetçi kavramından da farklıdır. Takibi şikâyete bağlı suçlarda, suç ile doğrudan ihlal edilen hakkın sahibi olarak mağdur yetkili makamlara bildirimde bulunabilir, yani şikâyetçi olabilir. Bir başka deyişle şikâyet hakkını kullanan kişi aynı zamanda mağdur olabilir. Ama şikâyet kavramı suç ile ihlal edilen hakkın sahibini nitelemek üzere kullanılan bir kavram değildir. Şikâyet ve şikâyetçi ihlal edilen bir hak dolayısıyla yetkili makamlara bildirimde bulunan kişiyi nitelemek için kullanılmaktadır.³¹ Dolayısıyla şikâyetçi mağdur olabileceği gibi mağdur dışında kanunun izin verdiği bir kişi de olabilir. Nitekim 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu gereğince koruma altına alınan fikir ve sanat eserleriyle ilgili manevi, mali veya bağlantılı hakların ihlal edilmesi suretiyle işlenen ve kanunun 71 ve 72. maddesinde düzenlenen suçlara ilişkin olarak, kanunun 75. maddesinde şikâyet hakkı hem fikir ve sanat eseriyle ilgili hak sahiplerine hem de bunların üye buldukları meslek birliklerine tanınmıştır. Meslek birlikleri burada suç ile ihlal edilen hakkın sahibi olmadıkları gibi ihlal sebebiyle doğrudan zarar gören konumunda da olmadıklarından mağdur kabul edilemezler. Ama ihlali yetkili makama bildirmek konusunda yetkilendirildiklerinden şikâyetçi konumundadırlar.³²

Burada sorulması gereken soru devletin bu menfaat ihlalden kaynaklanan suçun genel pasif süjesi olma konumunun suçun asıl ve özel pasif süjesi olan mağdurdan ayrı bir varlığa sahip olup olmadığıdır. Bir başka deyişle, pasif özel süjenin mağdur veya şikâyetçi sıfatıyla kendisine tanınan bir haktan vazgeçmesi halinde, devletin mağdurdan bağımsız olarak bu hak iddiasını sürdürme olanağı var mıdır? Bu makalenin konusunu oluşturan 6284 sayılı Kanun kapsamında olduğu gibi şiddet mağdurunun takibi şikâyete bağlı suçlarda şikâyetten veya davaya katılmaktan vazgeçtiği hallerde halen devlete yönelik bir menfaat ihlalden söz edilmesi mümkün müdür? Şikâyetçi takibi şikâyete bağlı suçlarda suçtan zarar görenden başkası olmadığına göre, asıl süje hakkından vazgeçse bile devlet suçun genel pasif süjesi sıfatıyla, mağdur, şikâyetçi veya zarar görene tanınmış hakları kullanabilir mi? Bu hususta bir açıklık olmamakla beraber, şikâyet konusunda mağdurların birden çok olması halinde her bir mağdurun şikâyet hakkını diğerinden bağımsız olarak kullanacağı, dolayısıyla mağdurlardan birinin şikâyetçi olması veya şikâyetinden vazgeçmesi halinde diğerlerinin haklarının etkilenmediği ifade edilmektedir.³³

Yine kanun yoluna başvurma konusunda mağdur için atanan zorunlu vekil ile yaşı küçük mağdurun iradelerinin çelişmesi halinde, hangisinin iradesine üstünlük tanınacağı hususunda Ceza Genel Kurulu'nun 03.06.2008 gün

---

³¹ Yenidünya/İçer, s.121.

³² Yenidünya/İçer, s.122.

³³ Seçkin, s.625.

ve 2008/56 E., 2008/156 K. sayılı kararında zorunlu vekilin iradesinin esas alınacağına karar verildiği, buna ilişkin kuralın, mağdur yönünden de kıyasen uygulama olanağının bulunduğu, bunun sonucu olarak da CMK'nın 234. maddesi uyarınca şikâyet konusunda mağdur ve zorunlu vekilin iradelerinin çelişmesi halinde mağdur için atanan zorunlu vekilin, sanıktan şikâyetçi olduğuna yönelik iradesine üstünlük tanınması gerektiği belirtilmektedir.³⁴ Dolayısıyla gerçek kişi mağdurların şikâyet hakkı ve zorunlu vekillik kurumu kapsamında olmasına rağmen, yukarıda belirtilen gerekçeler ışığında, kanımızca 6284 sayılı Kanun kapsamında yer alan suçlarda, mağdur davaya katılmaktan veya şikâyetten vazgeçse bile Bakanlığın vazgeçmenin şiddet mağduru çıkarlarına uygun olmadığı ya da vazgeçme kararının cebir, korkutma veya tehdit ile alındığına kanaat getirmesi ve davayı takip etmekte fayda görmesi halinde, Bakanlığın davaya katılma ve takip konusundaki iradesine üstünlük tanınmalıdır.³⁵

B. Suçtan Zarar Gören

Görüldüğü üzere, suç teşkil eden fiil ile bir hakkı, hukuki bir menfaati veya hukukten korunan bir yararı ihlal edilen kişi mağdurdur, suçtan zarar gören ise suç teşkil eden fiilin neticelerinden doğrudan etkilenmiş kişidir.³⁶ Dolayısıyla suçtan zarar gören, mağdur kavramından daha geniş bir kavramdır. Nitekim öğretide, suçtan zarar gören kavramına ilişkin olarak, zarar görmenin doğrudan ve dolaylı olup olmadığı esas alınarak “dar anlamda” ve “geniş anlamda” suçtan zarar gören tanımları yapılmaktadır.³⁷ Suçun maddi unsuruna muhatap olan ve bu nedenle suçla korunan hukuki yararı doğrudan doğruya zedelenen ya da ihlal edilen kişi “dar anlamda” suçtan zarar görendir.³⁸ Buna göre, suçtan doğrudan doğruya etkilendiği için yaralama suçunda vücut bütünlüğü zarar gören, hakaret suçunda saygınlığı zedelenen, tehdit suçunda kendini güvende hissetmeyen ve psikolojik dengesi bozulan kişi suçtan zarar görendir. Bu suçlardan dolayısıyla etkilenen, yani yaralanan, tehdit edilen veya hakaret

---

³⁴ Boyacı, s.169-170; Çınar, s.2814.

³⁵ Sınırlayıcı ve istisnai hükümlerde kıyas yapılamayacağını belirten Koca'ya göre, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun kararı isabetli olmayıp, şüpheli veya sanığın, çocuk, kendisini savunamayacak derecede malul veya sağır ve dilsiz olması halinde kendisine atanan zorunlu müdafii için CMK'nın 266/3 maddesinde tanınan sanığın iradesine aykırı olarak kanun yoluna başvuru hakkının, mağduru zorunlu vekili için kıyasen uygulanması mümkün değildir, Koca, s.17-20.

³⁶ Kunter/Yenisey/Nuhoğlu, s.373.

³⁷ Bahri Öztürk/Durmuş Tezcan/Mustafa Ruhan Erdem/Özge Sırma Gezer/Yasemin F. Saygılar Kırıt/Esra Alan Akcan/Efser Erden Tütüncü/Özdem Özyayın (Editör, Bahri Öztürk), Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku, 4. Baskı, Seçkin, Ankara, 2017, s.179.

³⁸ Veli Özer Özbek/Koray Doğan/Pınar Bacaksız/İlker Tepe, Ceza Muhakemesi Hukuku, 10. Baskı, Seçkin, Ankara, 2017, s.234.

edilen kimsenin üzülen veya utanan yakınları hakları doğrudan doğruya ihlal edilmediği için zarar gören değildir.³⁹ Görüldüğü üzere bu görüş suçtan zarar gören kavramını mağdur ile eşitlemektedir.⁴⁰

Buna karşılık suç ile korunan haklı çıkarı zedelenen kişi “geniş anlamda” suçtan zarar görendir.⁴¹ Gerçekten de suçtan zarar görme kavramının “süjellik” veya “hak sahipliği” kavramlarından arındırılarak, korunması gereken haklı çıkarı sahipliği şeklinde geniş yorumlanması zorunlu ve gereklidir. Nitekim yukarıda da kısmen değinildiği üzere, suç teşkil eden fiil ile ihlal edilen hakkın veya menfaatin hamili, süjesi olarak mağdur suçtan doğan ceza ilişkisinin tarafı olduğu halde, suçtan zarar gören kimse hukuki ilişkinin tarafıdır ve iddiası sadece hukuki bir nitelik taşır.⁴² Dolayısıyla bir kimsenin haklı bir çıkarı suç teşkil eden bir davranış ile zedelenmiş ise ve bu zedelenmenin derecesi ancak bu kişinin yargılamaya katılması ile belli bir ölçüde giderilebilecek ve kendisine bir tatmin sağlanabilecek ise bu kimselerin de “geniş anlamda suçtan zarar gören” olarak kabul edilmesi gerekir.⁴³ Ancak bu şekilde öldürme, yaralama, hakaret veya tehdit suçlarında suçtan doğrudan doğruya zarar gören kimsenin yakınları davaya suçtan zarar gören sıfatıyla katılabilir.

Ayrıca suç teşkil eden hukuka aykırı davranışın sonuçlarının hangi hallerde doğrudan, hangi hallerde dolaylı zarara neden olduğunu belirlemek hiç de kolay değildir.⁴⁴ Nitekim suçtan zarar gören kavramının kanun koyucu tarafından tanımlanmamış olmasından kaynaklanan belirsizlik, Yargıtay tarafından da kabul edilmekte olup her olayın somut koşullarına göre suçtan zarar görenin belirlenmesi gerektiği, haklı bir çıkarı zedelenen kişiye ceza kovuşturmasına katılma konusunda istekliliği göz önüne alınarak haklı görüldüğünde suçtan zarar gören sıfatının tanınması gerektiği ifade edilmektedir.⁴⁵ Ancak Yargıtay suç teşkil eden eylemden tüzel kişiliğin dolaylı zarar görmesini katılma hakkı için yeterli görmeyip doğrudan doğruya zarar görülmesi gerektiğini belirtmektedir.⁴⁶

---

³⁹ Öztürk ve diğerleri, s.179.

⁴⁰ Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.234.

⁴¹ Öztürk ve diğerleri, s.179.

⁴² Değirmenci, s.42; Öztürk ve diğerleri, s.180.

⁴³ Öztürk ve diğerleri, s.180.

⁴⁴ Toroslu, s. 106.

⁴⁵ Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 15.07. 2008 tarih ve 2008/95 E., 2008/195 K., 07.02.2012 tarih ve 2011/5-350 E., 2012/27 K. sayılı kararları.

⁴⁶ Yargıtay Birinci Ceza Dairesi 16.04.2014 tarihli ve 2014/5332 E., 2014/2497 K. sayılı ilamında, ... Barosuna kayıtlı bir avukatın öldürmeye teşebbüs eyleminin mağduru olduğu bir olayda, ... Baronun suçtan doğrudan doğruya zarar görmediği ve hükmü temyiz etme hakkının bulunmadığı gerekçesiyle baro vekilinin temyiz isteminin reddine karar vermiştir, aktaran: Seçkin, s.644. Yine Yargıtay Üçüncü Ceza Dairesi 18.02.2019 tarih ve 2019/1115 E., 2019/3125 K. sayılı kararında, Sağlık Bakanlığı personeli olan katılanlara yönelik

Bu nedenle, Hakeri ve Ünver suçtan zarar gören kavramını tanımlamak yerine koşullarının belirlenmesinin daha yararlı olacağını belirtmektedir.⁴⁷ Buna göre, suçtan zarar görenin sağ olması gerekir, dolayısıyla öldürme suçunun mağduru suçtan zarar gören olamaz. İkincisi suçtan zarar gören katılma yoluyla muhakemede bir süjelik elde etme veya taraf olma talebinde bulunduğu ve nihayetinde birtakım yetkiler kullanacağından suçtan zarar görenin dava ehliyetine sahip olması gerekir. Bunun için de suçtan zarar görenin temyiz kudretine sahip olması, reşit olması ve kısıtlı olmaması gerekir. Ancak kanımızca kendi görüşlerini serbestçe ifade etme olgunluğuna erişmiş mümeyiz küçükler bakımından şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olan davaya katılma hakkının kullanılması için reşit olma şartı aranmamalıdır. Nitekim Yargıtay da 15 yaşından büyüklerin şikâyet ve dolayısıyla davaya katılma hakkını kanuni temsilciden bağımsız olarak kullanabileceğini belirtmektedir.⁴⁸ Üçüncüsü ortada bir ceza davası olmalı ve bu davaya katılma talebinde bulunulmalıdır. Dördüncüsü suçtan zarar görenin şikâyetçi olması, daha doğrusu suçtan zarar gördüğünü ve suç dolayısıyla mağduriyetinin bulunduğunu mahkemeye beyan etmiş olması gereklidir.⁴⁹ Hal böyle olmakla birlikte Ünver ve Hakeri'nin suçtan zarar gören kavramını dar yorumladıkları, suç teşkil eden fiil tarafından hukuksal yararı doğrudan ihlal edilen kimseyi suçtan zarar gören olarak kabul ettikleri görülmektedir.⁵⁰ Aynı görüşte olan Koca'ya göre de, suçtan zarar gören kavramından, mağdurun dışında, suçun konusuna yönelik saldırıdan hakları doğrudan ihlal edilen kişiler anlaşılmalıdır. Bu nedenle, bir kimsenin suçtan zarar gören olup olmadığı belirlenirken, o kişinin suçun konusuna yönelik saldırıdan sübjektif bir hakkının ihlal edilip edilmediğine bakılmalıdır. Dolayısıyla suç teşkil eden fiil ile kişinin haklı çıkarının zedelenmiş olması veya ilgilinin sırf suçun işlenmesinden etkilenmiş olması suçtan zarar görmek bakımından yeterli değildir.⁵¹

Suçtan zarar gören kavramının bazı hallerde geniş, bazı hallerde dar yorumlanması gerektiği kabul edilmektedir. Örneğin kovuşturmaya yer olmadığı kararına karşı itiraz durumunda suçtan zarar gören kavramının geniş, şikâyet ve kamu davasına katılma durumunda ise dar anlaşılması gerektiği kabul edilmektedir.⁵² Ancak kanaatimizce sanığın haklarını esaslı

---

kasten yaralama suçu bakımından Sağlık Bakanlığı'nın doğrudan suçtan zarar gören sıfatı bulunmadığından, Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Kurumu açısından verilen katılma kararının hükümsüz olduğuna karar vermiştir, aktaran: Seçkin, s.644.

⁴⁷ Yener Ünver/Hakan Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 13. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, s.295.

⁴⁸ Yargıtay 1. CD. 22.11.2007 tarih ve 8442 K sayılı karar, aktaran: Ünver /Hakeri, s.298.

⁴⁹ Ünver/Hakeri, s.295-296.

⁵⁰ Ünver/Hakeri, s.298.

⁵¹ Koca, s.7-8.

⁵² Öztürk ve diğerleri, s.179; Şahin, s.125. Karşı görüşte olan Koca'ya göre, "suçtan zarar gören

bir şekilde kısıtlamadığı sürece şikâyet konusunda da suçtan zarar gören kavramı geniş yorumlanmalı, sadece takibi şikâyete bağlı suçlarda değil, re'sen soruşturulan suçlarda da suçtan dolaylı olarak zarar görenin davaya katılma hakkı olduğu kabul edilmelidir.⁵³ Nitekim Yargıtay ölen nişanlısından bebek bekleyen kişinin müstakbel eşini kaybetmesiyle haklı bir çıkarımın zedelendiğini, sanığın cezalandırılması yönünde psikolojik bir beklenti içine girdiğini gerekçe göstererek davaya katılma hakkının olduğunu kabul etmiştir.⁵⁴ Suçtan zarar görme durumuna ilişkin olarak zarar kavramının tehlike kavramını da içine alacak şekilde geniş anlaşılması gerekmektedir. Böylece tamamlanmamış, teşebbüs aşamasında kalmış suçlar bakımından zarar görenden bahsedilebilecek, bu davalara katılma söz konusu olabilecektir. Yine suçtan zarar görenin zararının sonradan ödenmiş olması suçtan zarar görenin sıfatında bir değişikliğe yol açmamaktadır.⁵⁵ Nitekim soruşturma evresinde zararın tazmin edilmiş olması sebebiyle suçtan zarar görenin faili affettiğini, cezalandırılmasını istemediğini söylemesi, suçtan zarar görenin kovuşturma evresinde davaya katılmasına engel bir durum yaratmamaktadır. Aslında burada, teknik anlamda bir şikâyetten vazgeçme söz konusu olmayıp; suçtan zarar görenin faili affettiğine dair bir beyanı söz konusudur. Aksi takdirde takibi şikâyete bağlı suçlarda şikâyetten vazgeçilmesiyle soruşturma süreci kovuşturmayaya yer olmadığı kararı ile sonuçlanacak, dava açılmadığı için davaya katılma da söz konusu olmayacaktır. Ancak kovuşturma evresinde şikâyetten vazgeçen suçtan zarar görenin kovuşturma evresinde davaya katılma hakkı ortadan kalkmaktadır.⁵⁶

1412 sayılı mülga CMUK döneminde suçtan zarar gören kimsenin davaya katılabilmesi için suçtan doğrudan zarar görmesi gerektiği kabul edilmekteydi. Nitekim mülga Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü (SHÇEK) bünyesinde bakım ve korunma altına alınan çocuklara ilişkin olarak CMUK döneminde Yargıtay SHÇEK Genel Müdürlüğü'nün korunmaya muhtaç çocuklara bakmak, iş ve meslek sahibi yapmak ve topluma yararlı kişiler olarak yetiştirmelerini sağlamak ile görevli ve yükümlü olduğundan, korunmaya muhtaç çocuklara karşı işlenen suçlar yönünden SHÇEK Genel Müdürlüğü'nün suçtan doğrudan doğruya zarar gördüğünü ve davaya katılma

---

kavramının duruma göre dar, duruma göre geniş yorumlanabileceğine ilişkin görüş kabul edilemez. Hukuk güvenliği ve keyfiliğin önlenmesi bakımından, kavrama verilecek anlam, kavramın geçtiği her müessese bakımından aynı şekilde anlaşılmalı ve yorumlanmalıdır” Koca, s.6.

⁵³ Aynı yönde bkz. Kunter/Yenisey/Nuhoğlu, s.375.

⁵⁴ Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 15.07.2008 tarih ve 2008/9-95 E., 2008/195 K. sayılı kararı.

⁵⁵ Şahin, s. 125.

⁵⁶ Centel/Zafer, s.795.

hakkının olduğunu kabul etmekte idi.⁵⁷ CMK ise hem mağdura hem de suçtan zarar görene davaya katılma hakkı vererek bu tartışmalara son ermiştir. Bu şekilde tüzel kişiler suçtan zarar gören sıfatını kazanabilmektedir.⁵⁸ Bununla beraber, bazı kanunlarda bazı kurumların suçtan zarar gören sıfatından bağımsız olarak davaya katılma haklarının bulunduğu özel olarak düzenlenmiştir. Bu bağlamda mesela:

3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 18. maddesinin ikinci fıkrasında, kanun kapsamında yer alan suçlara ilişkin olarak verilen takipsizlik kararının veya düzenlenen iddianamenin Cumhuriyet başsavcılığınca, Maliye Bakanlığı Baş Hukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğü ile varsa diğer ilgili kamu kurum veya kuruluşlarına bildirileceği ve Hazine avukatı'nın yazılı başvuruda bulunması hâlinde Maliye Bakanlığı'nın, başvuru tarihinde müdahil sıfatını kazanacağı hükmü;

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 18. maddesinde, kanun kapsamında tanımlanan suçlar dolayısıyla açılan davalarda mahkemenin, iddianamenin bir örneğini ilgili gümrük idaresine göndereceği ve başvurusu üzerine, ilgili gümrük idaresinin açılan davaya katılan olarak kabul edileceği hükmü,

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 115. maddesinde Kanunda tanımlanan veya atıfta bulunulan suçlardan dolayı soruşturma yapılmasının, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından Cumhuriyet başsavcılığına yazılı başvuruda bulunulmasına bağlı olduğu, bu başvurunun muhakeme şartı niteliğinde olduğu, başvuru üzerine kamu davası açılması hâlinde iddianamenin kabulü ile birlikte, bir örneğinin Kurul'a tebliğ edileceği ve Kurul'un aynı zamanda katılan sıfatını kazanacağı hükmü;

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 162. maddesinde 5411 sayılı Kanun'da belirtilen suçlara ilişkin soruşturma ve kovuşturma yapılmasının, Kurum veya Fon tarafından Cumhuriyet başsavcılığına yazılı başvuruda bulunulması şartına bağlı olduğu, bu başvurunun muhakeme şartı niteliğinde olduğu, Kanun'un 160. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında açılacak zimmet ceza davalarında Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile Tasarruf Mevduatı Sigorta

---

⁵⁷ Y 5CD.17.6.1998- 2025/2581, YKD XXVI, 3 Mart 2000, 478-479, aktaran: Centel/Zafer, s. 796. Bir başka kararda da yine Yargıtay Beşinci Ceza Dairesi, Zihinsel Özürlüler Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi'nde çalıştığı sırada rüşvet aldığı gerekçesiyle hakkında ceza davası açılan ve beraat eden sanık hakkında açılan davaya SHÇEK Genel Müdürlüğü tarafından yapılan müdahale talebinin reddedilmesini uygun bulmamış, sanık hakkında disiplin cezası uygulayarak memuriyetten çıkarma cezası vermeye yetkili olan Genel Müdürlüğün işlenen suçtan doğrudan zarar gördüğünü dolayısıyla davaya katılma hakkının bulunduğunu kabul etmiştir. (5. CD. 09.04. 1997 tarih ve 97/1133 E, 97/1367 K. sayılı karar, Yargıtay Kararları Dergisi, Ocak 1999, s.118, aktaran: Kunter/Yenisey/Nuhoğlu, s.375.)

⁵⁸ Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.562-563.

Fonu'nun davaya katılma hakkı olduğu başvuru tarihinden itibaren müdahil sıfatını kazanacağı hükmü,

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun Ek-1 ve Ek-2. maddesinde kooperatifler ve üst kuruluşlarının yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile memurları hakkında görevlerine ilişkin olarak işledikleri suçlardan dolayı açılan kamu davalarına, tarımsal amaçlı kooperatifler ve üst kuruluşları için Tarım ve Köy işleri Bakanlığı'nın (Tarım ve Orman Bakanlığı) yapı kooperatifleri ve üst kuruluşları için Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı) ve diğer kooperatifler ve üst kuruluşlar için ise Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın davaya katılma hakkının olduğu hükmü;

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20. maddesinin ikinci fıkrasında, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabileceği hükmü yer almaktadır.

Tüm bu özel kanunlarda davaya katılma hakkı söz konusu kamu kurumlarına mağdur veya suçtan zarar gören konumlarına bakılmaksızın doğrudan doğruya verilmiş olup 5411 sayılı Kanun ve 6362 sayılı Kanun kapsamında davaya katılma dışında, kamu kurumunca şikâyette bulunulması dava şartı olarak kabul edilmiştir. Bir başka deyişle söz konusu özel kanunlarda, bu tüzel kişilerin suçtan zarar gördüğü *aksi ispat edilemez bir karine olarak*⁵⁹ kabul edilmiş ve başvuruda bulunmaları halinde başka bir değerlendirme yapılmaksızın davaya katılabilecekleri kabul edilmiştir. Ancak bu özel kanunlar içerisinde 6284 sayılı Kanunun 20/2. maddesi diğer kanunlara göre daha özensiz bir şekilde kaleme alınmış, bu kanunda yer alan muhakeme hukukuna ilişkin özel hükümler ile 5271 sayılı CMK arasındaki ilişkinin nasıl düzenleneceğine dair herhangi bir hükme 6284 sayılı Kanun'da yer verilmemiştir. Bilindiği üzere CMK'da, TCK'nın 5. maddesinde olduğu gibi bu Kanun ile diğer kanunlar arasında ilişkiyi düzenleyen bir hüküm bulunmadığından, CMK ile özel kanunlarda yer alan muhakeme hukukuna ilişkin hükümlerden hangisinin uygulanacağını öncelik-sonralık, özellik-genellik ilişkisi kapsamında belirlenmesi gerekmektedir. Bu durum 6284 sayılı Kanun'un uygulanması kapsamında birçok soruna yol açmakta olup tüm bu hususlar aşağıda ayrıntılıyla tartışılacaktır.

C. Malen Sorumlu

CMK'nın 2/i maddesine göre, malen sorumlu, “*yargılama konusu için hükme bağlanması ve bunun kesinleşmesinden sonra, maddî ve malî sorumluluk taşıyarak hükmün sonuçlarından etkilenecek veya bunlara katlanacak kişiyi*”

---

⁵⁹ Centel/Zafer, s. 798; Çınar, s.2815.

ifade etmektedir. Örneğin kaçak bir eşyayı ya da hırsızlık suçunun konusunu oluşturan eşyayı, bu özelliklerini bilmeden alan kişi malen sorumlu olarak kabul edilebilir.⁶⁰ Bununla beraber, malen sorumlu, mağdur ve suçtan zarar gören ile karşılaştırıldığında esas itibariyle işlenen fiilden etkilenenler arasında fiilin karşı tarafında faile ilişkin kısımda yer almaktadır. Mağdura ve suçtan zarar görene hakkını araması ve davaya yön vermesi için tanınan davaya katılma hakkının malen sorumluya da tanınması, kanımızca da gerek bu kurumun amaçları,⁶¹ gerekse mantık kurallarıyla⁶² tam olarak örtüşmemektedir. Çünkü menfaatleri sanıkla aynı yönde bulunan bir kimsenin, başka bir deyişle sanığın mahkûm olmasından olumsuz olarak etkilenecek bir kimsenin,⁶³ şikâyetçi olduğunu belirterek iddia makamının yanında yer alması ve davaya katılması halinde, bu kimseden iddia makamına yardımcı olup maddi hakikatin gerçekleşmesini sağlamaya yardımcı olması beklenemez. Bu tür bir yargılama süjesinin maddi hakikatin bulunmasından çok, kendi menfaati doğrultusunda hareket edip savunmanın yanında hareket edeceği aşikârdır. Karşı görüşte olan Koca'ya göre, mağdur ve suçtan zarar gören ile beraber malen sorumluya da davaya katılma hakkının tanınması bir tezat teşkil etmemektedir. Çünkü Koca'ya göre, davaya katılma kurumu CMK'da savcıdan bağımsız ve fakat ona yardımcı bireysel iddia makamı olarak davayı yönlendirmeye imkân veren bir müessese olarak düzenlenmiş değildir. Davaya katılma müessesesi, yargılanan uyuşmazlıktan hakları etkilenecek kişilerin davayı yönlendirmesine imkân sağlayan bağımsız bir müessese olarak düzenlenmiştir ve dolayısıyla katılanın her zaman savcıya yardımcı olması gerekmez. Bu itibarla, Koca'ya göre, CMK'nın, yargılanan uyuşmazlıktan hakları etkilenecek olan malen sorumluya da davaya katılmak suretiyle davayı yönlendirme imkânı sağlaması herhangi bir tezat teşkil etmemektedir.⁶⁴

III. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI'NIN DAVAYA KATILMA YETKİSİNİN GEREKÇESİ VE KORUNAN MENFAAT

1412 sayılı mülga CMUK'un 365. maddesinden farklı olarak CMK'nın 237. maddesinde davaya katılan mağdur veya suçtan zarar görene, ceza davasında şahsi haklarını talep etme olanağı tanınmamıştır. Dolayısıyla davaya katılan kimse sadece sanığın cezalandırılmasını isteyerek iddia makamına yardımcı olabilecektir. Oysa 6284 sayılı Kanun kapsamında davaya katılmanın esası savcıya yardım prensibine dayanmamaktadır. 6284 sayılı Kanun uyarınca davaya katılma, şiddet uygulayan sanığa göre daha güçsüz konumda olan

---

⁶⁰ Yenidünya/İçer, s. 159.

⁶¹ Çınar, s.2811; Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.563.

⁶² Centel/Zafer, s.798.

⁶³ Centel/Zafer, s.798.

⁶⁴ Koca, s.9.

mağdurun haklarının savunulabilmesi için mağdurun güçlendirilmesi ve dolayısıyla sanığın ve savunmanın haklarının esaslı bir biçimde daraltılması gerektiği prensibine de dayanmamaktadır.

Yukarıda da değinildiği üzere devlet adına bazı kamu kurumlarının kamu davasına katılmasının kabulü için sanığın menfaatlerine baskın gelen ve bu nedenle daha çok korunması ve kollanması gereken bir menfaatin korunması adına davaya müdahale edilmesi gerekir. Aksi takdirde, silahların eşitliği prensibine aykırı olarak yargılamada sanık aleyhine bir durum yaratılmış olur. Bu bağlamda, 6284 sayılı Kanun kapsamında devletin kamu davasına katılması, devletin şiddet eylemlerinin önlenmesi, etkili bir soruşturmanın yürütülmesi, failin cezalandırılması ve zararın tazmin edilmesi konusunda azami dikkat ve özenin sarf edilmesi için gerekli hukuki ve diğer önlemleri alması ve böylece adalet duygusunu tatmin etmesi prensibine dayanır. Bir başka deyişle şiddet içeren vakalarda devletin 6284 sayılı Kanun gereğince davaya müdahale etmesi “özen yükümlülüğüne” dayanır.⁶⁵

Devlet, kural olarak kamu gücünü kullanan ve bu nedenle kendisine sorumluluk atfedilebilecek kişilerin neden olduğu zararları tazminle yükümlüdür. Bu nedenle kamu gücünü kullanmayan kimselerin neden olduğu zararlardan veya özel alanda “devlet dışı aktörlerin” neden olduğu zararlardan devletin sorumlu tutulması mümkün değildir. Bu kuralın tek istisnası, devletin bu zararın oluşmasını önleme konusunda gerekli özeni göstermemesi ve gerekli tedbirleri almaması halidir. Bu durumda, devletin “özen yükümlülüğünden” kaynaklanan sorumluluğu söz konusudur.⁶⁶ Bu yükümlülük kapsamında, şiddet eylemlerinin önlenmesi, etkili bir şekilde soruşturulması, failin cezalandırılması, mağdurun zararlarının tazmin edilmesi, mağdura koruma ve destek sağlanması konusunda azami dikkat ve özenin sarf edilmesi için gerekli hukuki ve diğer önlemlerin alınması devletin sorumluluğundadır.

Bu nedenle özen yükümlülüğünden kaynaklanan sorumlulukların yerine getirilmesi amacıyla devletin ve Bakanlığın davaya müdahalesi, iddia ve savunma arasında mevcut olması gereken silahların eşitliği prensibinde dengeyi sanık aleyhine bozmaktan çok, şiddet fiilini önleyemeyen devletin şiddetle mücadele konusunda üstlendiği diğer yükümlülükleri özenle yerine getirmesine hizmet eder. Yine şiddet unsuru içeren davaların Bakanlığa bildirilmesi, Bakanlığın devlet adına özen yükümlülüğünden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmesi için ihbar niteliğinde olup Bakanlığın konumu ihbar edilenden öteye geçmemektedir. Oysa hâlihazırda, şiddet unsuru içeren iddianameler hazırlanırken, Bakanlığın şikâyetçi veya suçtan zarar gören sıfatıyla iddianamede yer aldığı, kamu davası açılmamış olmasına ve

---

⁶⁵ Recep Doğan, “Kadının Şiddete Karşı Korunmasında Devletin Özen Yükümlülüğü ve Uluslararası Standartlar”, *Ankara Barosu Dergisi*, 2016, C.74, S. 2, s.92

⁶⁶ Doğan, s.92-93.

teknik olarak ortada dava bulunmamasına rağmen Bakanlığa müdahil sıfatıyla iddianamelerde yer verildiği, Bakanlığın taraf olarak yer almadığı ve davaya katılma dilekçesi dahi sunmadığı davalarda verilen kararların Bakanlığa tebliğ edildiği ve yine bu kararlarda da Bakanlığa talebi olmamasına rağmen “katılan” veya “müşteki” sıfatının mahkemelerce verildiği görülmektedir. Tüm bu hususlar karine olarak suçtan zarar gören Bakanlığın davadan haberdar edilmemesi ve müdahale hakkının kullandırılmaması halinde düzenlenen iddianamelerin mahkemelerce reddedileceği veya tesis edilen hükmün bozulacağı endişesine dayanmaktadır. Oysa ihbar yükümlülüğünün mahkemenin yapacağı bir muhabere işlemiyle her halükarda yerine getirilmesi mümkün olup ceza muhakemesinin kurum ve kurallarının bu şekilde değiştirilmesine veya esnetilmesine gerek bulunmamaktadır.

IV. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI’NIN DAVAYA KATILMA YETKİSİNİN KAPSAMI

6284 sayılı Kanun’un davaya katılmaya ilişkin 20/2. maddesinde:

“Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabilir” hükmü yer almaktadır. Bununla beraber, Kanun’un kapsamı 1. maddesinde “şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemek” şeklinde belirlenmiştir.

6284 sayılı Kanun’un 20/2. maddesinin lafzına bakıldığında, mağdur veya suçtan zarar gören konumuna bakılmaksızın davaya katılma hakkı Bakanlığa doğrudan doğruya verilmiş olup Bakanlığın suçtan zarar gördüğü *aksi ispat edilemez bir karine olarak*⁶⁷ kabul edilmiş ve başvuruda bulunması halinde başka bir değerlendirme yapılmaksızın davaya katılabileceği ifade edilmiştir. Ancak, 6284 sayılı Kanun’un 20/2. maddesi, ceza davasına katılma konusunda özel hükümler içeren diğer kanunlara göre daha özensiz bir şekilde kaleme alınmış, bu Kanun’da yer alan muhakeme hukukuna ilişkin özel hükümler ile 5271 sayılı CMK arasındaki ilişkinin nasıl düzenleneceğine dair herhangi bir hükme 6284 sayılı Kanun’da yer verilmemiştir.

6284 sayılı Kanun’un 20/2. maddesine bakıldığında Bakanlığın müdahale yetkisinin kapsamına giren davaların temel unsurunu, kadın, çocuk, aile bireyleri ve ısrarlı takip mağdurlarına yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet uygulama tehlikesi oluşturmaktadır. Dolayısıyla Bakanlık, bu kişilere yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet uygulama tehlikesi dolayısıyla

---

⁶⁷ Centel/Zafer, s. 798; Çınar, s.2815.

açılan idarî, cezaî, hukukî her tür dava ve çekişmesiz yargıya katılabilecektir. 6284 sayılı Kanun'a ilişkin tasarının TBMM'de görüşüldüğü tutanaklara bakıldığında, söz konusu görüşmelerin 24. Dönem 2. Yasama Yılı 76. Birleşimde 8 Mart 2012 tarihinde yapıldığı, 20.maddeye ilişkin tartışmaların 73 sayfalık birleşim tutanağının 59 ve 61.sayfalarında yer aldığı, ancak tutanakta düzenlemenin amacına ilişkin bir tartışmanın olmadığı görülmektedir.⁶⁸ Yine 181 sıra sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Tasarısı'nın Adalet Komisyonu'nca hazırlanan komisyon raporunda da maddenin amacına dair kanun gerekçesinde tatmin edici herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir.⁶⁹ Ancak Adalet Komisyonu'nun Kanun tasarısına ilişkin olarak yaptığı görüşmelere ilişkin tutanaktan, aslında Bakanlığın kamuoyunda infial yaratan toplu taciz veya tecavüz olarak tarif edilen çok failli cinsel istismar ve cinsel saldırı suçlarına müdahil olmak istediği, müdahale hakkının idari yargı ve çekişmesiz yargı işlerinde neden Bakanlığa verildiğinin Komisyon Başkanı tarafından dahi tam olarak anlaşılamadığı, sonradan ortaya çıkabilecek ve önceden öngörülemeyen sorunlarla mücadele etmek adına, müdahale yetkisinin geniş tutulduğu görülmektedir. Bununla beraber Komisyon görüşmeleri sırasında "kadınlara ve çocuklara karşı şiddetin önlenmesi kapsamında kurulmuş olan kadın ve çocuk hakları örgütleri ile sivil toplum kuruluşlarına" da davaya katılma hakkının tanınması için önerge verildiği, ancak bunun kabul edilmediği görülmektedir.⁷⁰

Bilindiği üzere CMK'da TCK'nın 5. maddesinde olduğu gibi CMK ile diğer kanunlar arasında ilişkiyi düzenleyen bir hüküm bulunmadığından, CMK ile özel kanunlarda yer alan muhakeme hukukuna ilişkin hükümlerden hangisinin uygulanacağına öncelik-sonralık, özellik-genellik ilişkisi kapsamında belirlenmesi gerekmektedir. Bu durum, 6284 sayılı Kanun'un uygulanması kapsamında birçok soruna yol açmaktadır. Her şeyden önce, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Kanun davaya katılma yetkisinin kapsamının belirlenmesi konusunda CMK'ya göre hem daha yeni hem de daha özel bir kanun olması sebebiyle evveliyetle uygulanması gereken bir kanundur. Bu nedenle, kamu davasına katılmaya ilişkin olarak 6284 sayılı Kanun'da açıkça düzenlenmeyen hususlarda, CMK'nın ilgili hükümleri, 6284 sayılı Kanun'un 1/2-a maddesi gereğince, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere aykırı olmadığı sürece kıyasen uygulanabilecektir. Çünkü söz konusu düzenlemede 6284 sayılı Kanun'un uygulanmasında

---

⁶⁸ https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_sd.birlesim_baslangic?P4=21143&P5=-B&page1=61&page2=61. Erişim tarihi:13.01. 2021.

⁶⁹ <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss181.pdf>. Erişim tarihi:13.01. 2021.

⁷⁰ https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=344. TBMM Adalet Komisyonu Tutanak Dergisi, Yasama Dönemi.24, Yasama Yılı.2, s.89-94. Erişim tarihi:13.01. 2021.

ve gereken hizmetlerin sunulmasında “Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ...ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır” hükmüne açıkça verilmiştir.

Davaya katılmanın esaslı unsurunu içeren şiddet kavramıyla ilgili olarak, Kanun’un 2/1-d maddesinde şiddet: “kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış” şeklinde tanımlanmıştır.

Yine Kanun’un 2. maddesinde;

Ev içi şiddet: “şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet” şeklinde tanımlanmıştır,

Kadına yönelik şiddet ise, “kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış” şeklinde ifade edilmiştir.

Söz konusu tanımların, 6284 sayılı Kanuna da dayanak teşkil eden⁷¹ ve hâlihazırda 19/3/2021 tarihli ve 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı⁷² ile feshedilmesi uygun görülen, “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi” nin⁷³ 3. maddesinde yer alan “kadınlara yönelik şiddet”, “aile içi şiddet”, “kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet” tanımlarının kanımızca eksik ve aynı zamanda amaca hizmet etmekten uzak kötü bir çevirisine dayandığı görülmektedir. Ancak kadına karşı şiddetle mücadelede sunulacak koruyucu, önleyici ve destekleyici tedbirlerin kapsamını ve devletin müdahale alanını oldukça geniş tutmayı amaçlayan bu şiddet tanımlarının, davaya katılma gibi doğrudan ceza muhakemesinin alanına giren kurum ve kavramların içeriğini belirlemede yetersiz kaldığı açıktır. Özellikle suçların tasnifinde ve genel suç teorisinde kullanılan hiçbir sınıflamaya dayanmayan bu tür tanımlamalardan yola çıkılarak, kamu davasına katılma yetkisinin kapsamına giren suçların belirlenmesi oldukça güçtür.

Gerçekten 6284 sayılı Kanununun 20/2. maddesi Bakanlığın müdahale yetkisini belirlerken, TCK’da yer alan hangi suçlara Bakanlığın müdahale

---

⁷¹ 6284 sayılı Kanun, m.1/2-a.

⁷² 19/3/ 2021 tarihli ve 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 20/3/ 2021 tarihli ve 31429 sayılı Resmi Gazete.

⁷³ 08/3/ 2012 tarihli ve 28227 sayılı mükerrer Resmi Gazete.

etmesi gerektiğini tek tek saymamış, yukarıda da aktarıldığı üzere, şiddet unsuru barındıran her suça ilişkin kamu davasına müdahale etmeye olanak verir şekilde kaleme alınmıştır. Verilen şiddet tanımında ise suçun maddi unsuru olan fiilin içeriğinde yer alan hareket ve davranış kavramları herhangi bir sistematığe dayanmaksızın birbirinin yerine özensiz kullanılmıştır. Hatta bazı kavramlar, tekrar kendisiyle tanımlanmıştır. Nitekim kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesine veya acı çekmesine yönelik tehdit ve baskı tanımlanırken, tekrara kaçılmış tehdit veya baskının, fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı içerdiği belirtilmiştir.

Dolayısıyla Kanun'un 2/1-d maddesinde yer alan "şiddet" tanımından hareket edildiğinde, Bakanlığın davaya katılma yetkisinin kapsamı iki alt kategoriye ayrılmaktadır. Birinci kategoriye, maddi unsurunda kişinin (kadın, çocuk, aile bireyi, ısrarlı takip mağduru), fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya *sonuçlanması muhtemel* hareketleri içeren her türlü suç girmektedir. Tanımda yer alan sonuçlanması "muhtemel hareketler" deyimi sebebiyle tamamlanmamış, teşebbüs aşamasında kalmış suçlar da Bakanlığın müdahale yetkisinin kapsamındadır.

İkinci kategoride ise kişinin (kadın, çocuk, aile bireyi, ısrarlı takip mağduru), fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesine veya acı çekmesine yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış yer almaktadır. Görüldüğü üzere, bu kategoride, kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesine veya acı çekmesine yönelik tehdit ve baskı tanımlanırken, tekrara kaçılmış, tehdit veya baskının fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı içerdiği tekrar belirtilmiştir.

Tüm bu zafiyet ve belirsizliğe rağmen, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan mağdura zarar veren veya acı çekmesine yol açan ya da yol açması muhtemel hareketler ile bu tür zarar vermeye veya acı çektirmeye yönelik tehdit, baskı, ya da özgürlüğün engellenmesini içeren davranışlarda Bakanlığın müdahale yetkisi bulunmaktadır. Hal bu olmakla birlikte gerek Yargıtay'ın gerekse yerel mahkemelerin Bakanlığın müdahale yetkisini fiziki şiddet barındıran yaralama, öldürme, cinsel saldırı ve cinsel istismar suçları ile fiziki şiddet tehlikesi içeren tehdit suçları ve fuhuş⁷⁴ suçu ile sınırlı tutmak istediği, Kanun'un 20/2. maddesini Kanun'un ruhuna ve amacına aykırı olarak eski alışkanlıkların ve uygulamaların etkisiyle yorumladığı görülmektedir.

---

⁷⁴ Yargıtay Onsekizinci Ceza Dairesi'nin fuhuş suçundan açılan davalarda Bakanlığın davaya katılma yetkisinin olduğuna dair 12.03. 2020 tarih ve 2019/9588 E., 2020/6003 K.; 13.06.2019 tarih ve 2019/1324 E., 2019/10555 K. sayılı kararları.

Nitekim hakaret suçu (TCK m.125) kapsamında, kişinin saygınlığının zedelendiği, kişinin üzüntüye uğradığı, suç oluşturan fiilin mağdurun psikolojik açıdan zarar görmesine ve acı çekmesine yol açtığı, dolayısıyla bünyesinde psikolojik şiddet içeren hareketleri barındırdığı açık olmasına rağmen, hakaret suçunun 6284 sayılı Kanun'un 20/2. maddesi kapsamında yer almadığı ve Bakanlığın müdahale yetkisinin olmadığı mahkemelerde kabul edilmektedir.⁷⁵ Yine hukukumuzda hâlihazırda ayrı bir suç olarak düzenlenmeyen, ancak Adalet Bakanlığınca açıklanan İnsan Hakları Eylem Planı'nda ayrı bir suç olarak düzenlenmesi planlanan "ısrarlı takip"⁷⁶ suçü kapsamında, ısrarlı takip mağdurlarının 6284 sayılı Kanun'un kapsamında olduğu Kanun'un 1. maddesinde açıkça belirtilmesine rağmen, ısrarlı takibin tipik bir görünüm biçimi olan ve TCK'nın 123.maddesinde düzenlenen kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçü⁷⁷ ile TCK'nın 226. maddesinde düzenlenen müstehcenlik suçunun⁷⁸ herhangi bir tatmin edici gerekçeye yer verilmeksizin, 6284 sayılı Kanun'da öngörülen davaya katılma yetkisinin kapsamına giren bir suç olmadığı kabul edilmektedir.

Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçü (TCK m.109) yönünden yine Yargıtay Dairelerinin kararları arasında tutarlılık bulunmamaktadır. Bakanlığın çocuğa karşı işlenen kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunda, davaya katılma hakkının bulunduğu Yargıtay Sekizinci Ceza Dairesi tarafından kabul edilmekte iken⁷⁹ mağdurun yetişkin olduğu kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunda, Yargıtay Altıncı Ceza Dairesi Bakanlığın davaya katılma yetkisinin

---

⁷⁵ Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi'nin 16.12. 2020 tarih ve 2019/2728 E., 2020/2753 K.; Adana Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi'nin 11.09.2019 tarih ve 2019/200 E., 2019/2038 K., Adana Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi'nin 15.03. 2018 tarih ve 2018/527 E., 2018/564 K.; Adana Bölge Adliye Mahkemesi 13. Ceza Dairesi'nin 17.12. 2020 tarih ve 2020/936 E., 2020/1031 K.; Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesi'nin 30.10.2020 tarih ve 2019/2722 E., 2020/2223 K.; Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi'nin 08.11.2017 tarih ve 2017/2863 E., 2017/2837 K.; Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi'nin 10.11. 2017 tarih ve 2017/2845 E., 2017/2861 K.; İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 10. Ceza Dairesi'nin 17.11.2020 tarih ve 2020/1287 E., 2020/2476 K. sayılı kararı.

⁷⁶ İnsan Hakları Eylem Planı. Özgür Birey, Güçlü Toplum; Daha Demokratik Bir Türkiye, Mart 2021, Adalet Bakanlığı, s.70, 75. <https://rayp.adalet.gov.tr/resimler/1/dosya/insan-haklari-ep02-03-202115-14.pdf> Erişim tarihi: 04.04.2021.

⁷⁷ Mersin 9. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 10.11. 2017 tarih ve 2017/410 E., 2017/674 K. sayılı kararının istinaf incelemesine ilişkin Adana Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi'nin 15.03. 2018 tarih ve 2018/527 E., 2018/564 K. sayılı kararı.

⁷⁸ Erzincan 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 09.05.2019 tarih ve 2018/568 E., 2019/556 K. sayılı kararının istinaf incelemesine ilişkin Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 7. Ceza Dairesi'nin 12. 10. 2020 tarih ve 2019/1615 E., 2020/894 K. sayılı kararı.

⁷⁹ Yargıtay Sekizinci Ceza Dairesi'nin 24.12. 2019 tarih ve 2019/20305 E., 2019/15690 K. sayılı kararı.

olmadığına karar vermiştir.⁸⁰ Oysa kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun kişinin, fiziksel veya psikolojik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan ve özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren fiziksel veya sözlü davranışlar dolayısıyla şiddet içerdiği açık olup Bakanlığın bu suça ilişkin açılan davalara katılma yetkisinin olduğu tartışmasıdır.

Yine yağma suçunun (TCK m.148-150) mağdurun ekonomik açıdan zarar görmesine neden olduğu açık olmasına ve bu husus 6284 sayılı Kanun'un 2/1-d maddesinde şiddet olarak tanımlanıp Kanun'un 20/2. maddesi gereğince şiddet içermesi sebebiyle Bakanlığın davaya katılma yetkisinin sınırları içinde kalmasına rağmen, Yargıtay Altıncı Ceza Dairesi'nin birçok kararında bu suça ilişkin olarak açılan davalarda Bakanlığın davaya katılma yetkisinin bulunmadığı belirtilmektedir. Bu bağlamda Altıncı Daire, 6284 sayılı Kanun gereği ayırt etme gücüne sahip bireyin lehine koruyucu ve/veya önleyici herhangi bir tedbir kararı alınmaması halinde; Bakanlığın aile içi işlenen yağma suçunda doğrudan ve/veya dolaylı bir zarar gören konumunda olmadığına ve davaya katılma yetkisinin bulunmadığına karar vermiştir.⁸¹ Yine bir başka kararında Yargıtay Altıncı Ceza Dairesi:

“6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Şiddetin Önlenmesine” dair kanunda, yağma suçuna ilişkin ceza davalarına Aile ve Sosyal (Hizmetler) Bakanlığının katılabileceğine dair özel bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Hal böyle olunca; Bakanlığın katılma isteminin genel hükümlere göre sonuca bağlanması zorunludur. 5271 sayılı CMK'nın 237. maddesinde suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişilerin davaya katılabileceği belirtilmektedir. Öte yandan, Ceza Genel Kurulu'nun 24.12.1965 gün ve 5855 sayılı kararında vurgulandığı üzere katılma talebinin kabulüne esas teşkil edecek zarardan, maksat suçtan doğrudan doğruya meydana gelen ve gelmesi umulan zarardır. Dolaylı olarak meydana gelebilecek zarardan davaya katılmak mümkün değildir. İdarenin toplumun genel yapısının bozulmadan korunmasına yönelik keyfiyeti, yağma suçunda aranan doğrudan zararı içermez.” gerekçesiyle Bakanlığın davaya katılma yetkisinin bulunmadığına karar vermiştir.⁸² Bu karardan da anlaşıldığı üzere Yargıtay 6284 sayılı Kanun'da yer alan hususları tartışmak yerine, 1965 yılında verilen Ceza Genel Kurulu kararını gerekçe göstererek davaya katılma müessesesini eski uygulamalar ışığında yorumlamayı tercih etmiştir.

---

⁸⁰ Yargıtay Altıncı Ceza Dairesi'nin 05.03.2019 tarih ve 2019/243 E., 2019/1373 K. sayılı kararı.

⁸¹ Yargıtay Altıncı Ceza Dairesi'nin 08.02. 2018 tarih ve 2017/3252 E., 2018/1021 K., 26.11.2018 tarih ve 2018/2611 E., 2018/7243 K. sayılı kararları.

⁸² Yargıtay Altıncı Ceza Dairesi'nin 19.12. 2018 tarih ve 2018/2821 E., 2018/8195 K. sayılı kararı.

Aynı şekilde bazı mahkemeler 6284 sayılı Kanun'un 2/1-b maddesinde "ev içi şiddet" için verilen "şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet" şeklindeki açık tanımı görmezden gelmiş, 6284 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılan 14/1/1998 tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un hükümleri doğrultusunda yorum yapmayı tercih etmiştir. Nitekim aynı çatı altında yaşamayan iki kardeş arasında meydana gelen kasten yaralama suçuna ilişkin bir kararında İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi "Kanun'da ailenin bir tanımının yapılmadığı, genel olarak aile kavramının aynı çatı altında birlikte yaşayan kardeşler ile eşler, alt ve üstsoydan oluşan çekirdek aile bireylerini kapsadığı, somut olayda kardeş olan katılan Sevgi ile sanık Erkan'ın aynı adreste ve evde yaşamamaları nedeniyle aynı ailenin bireyleri olarak kabulünün mümkün olmadığını" belirterek Bakanlığın davaya katılma yetkisinin bulunmadığına karar vermiştir. Bu kararda mahkeme, 6284 sayılı Kanun'un artık aramadığı ve 6284 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılan 14/1/1998 tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un koruma tedbirleri için gerekli gördüğü "aynı çatı altında yaşama" kriterini geri getirmeye çalışmıştır.⁸³ Ayrıca en azından kadına yönelik şiddet eylemi kapsamında Bakanlığın davaya katılma yetkisi içinde değerlendirilmesi gereken kız kardeşe yönelik şiddet eylemi bu kapsamda dahi değerlendirilmemiştir.

Davaya katılmanın esaslı unsurunu içeren şiddet kavramıyla ilgili olarak Kanun'un 2/1-d maddesinde getirilen "şiddet" tanımının davaya katılma gibi doğrudan ceza muhakemesinin alanına giren kurum ve kavramların içeriğini belirlemede yetersiz kaldığı ve 6284 sayılı Kanun'un 20/2. maddesinin diğer kanunlara göre özensiz bir şekilde kaleme alınmış olduğu her ne kadar tarafımızca kabul edilse de, herhangi bir hükmün yorumunda açık kanun hükümleri yerine yürürlükten kaldırılan kanun hükümlerindeki yorumu tercih etmenin, kanımızca, mantıklı veya hukuki herhangi bir izahatı bulunmamaktadır.

V. VEKÂLET ÜCRETİ SORUNU

19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 164 ve 168. maddeleri ve Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi gereğince,⁸⁴ kamu davasına katılma üzerine, mahkûmiyete ya da hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş

---

⁸³ Foça Asliye Ceza Mahkemesinin 04.04. 2019 tarih ve 2018/1125 E., 2019/611 K. sayılı kararının istinaf incelemesine ilişkin İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi'nin 08.12. 2020 tarih ve 2020/138 E., 2020/2372 K. sayılı kararı.

⁸⁴ Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı'nca yayımlanan 24.11. 2020 tarihinden itibaren geçerli 2021 yılı asgari ücret tarifesinin 14. maddesi, 24/11/2020 tarihli ve 31314 sayılı Resmi Gazete.

ise kendisini vekil aracılığıyla temsil ettiren katılan lehine Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde belirlenen ücretin avukatlık ücreti olarak sanığa yükletilmesi gerekmektedir.

Ancak 6284 sayılı Kanun'un 20/2. maddesi gereğince Bakanlığın müdahil olarak katıldığı davalarda, Bakanlık lehine vekâlet ücretine hükmedilip hükmedilemeyeceği konusunda, Yargıtay'ın çeşitli ceza daireleri ile özellikle Ondördüncü Ceza Dairesi arasında görüş ve uygulama farkları bulunmaktadır. Yargıtay Birinci⁸⁵ ve Üçüncü Ceza Dairesi'nce⁸⁶ vekâlet ücretine hükmedilmesi yönünde verilen kararlar yanında, Yargıtay Ondördüncü Ceza Dairesi'nin gerekçelerini benimseyen Yargıtay Dördüncü⁸⁷ ve Onsekizinci⁸⁸ Ceza Dairelerince vekâlet ücretine hükmedilmemesi yönünde verilen kararlar da mevcuttur. Vekâlet ücretine ilişkin olarak bu bağlamda, Yargıtay Ondördüncü Ceza Dairesi birçok kararında, Anayasa'nın 41 ve 6284 sayılı Kanun'un 20/2. maddesi gereğince Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi nedeniyle açılan davalara katılabileceğini, ancak Bakanlığın davaya katılmasının doğrudan Anayasa ve kanundan kaynaklanan ve Bakanlığa yüklenen koruma ödevine ilişkin bir kamu görevi olduğunu belirtmektedir. Davaya katılma halinde CMK'nın 237 ve devamı maddelerindeki katılma hakkına ilişkin suçtan doğrudan zarar görme şartının Bakanlık için söz konusu olmadığını belirten Ondördüncü Ceza Dairesi, mahkûmiyet halinde suçtan doğrudan zarar gören sıfatıyla davaya katılan diğer kişiler lehine zaten vekâlet ücretine hükmedildiğini, Bakanlık lehine de sanığın ikinci bir vekâlet ücretine mahkûm edilmesi halinde sanığın maddi zarara uğratılacağını, bunun da hakkaniyete uygun olmayacağı gerekçesiyle, 6284 sayılı Kanun kapsamında müdahil olduğu davalarda Bakanlık vekillerine katılan vekili sıfatıyla vekâlet ücretine hükmedilemeyeceğine karar vermektedir.⁸⁹

Ancak bu anlayış mevcut hukuki düzenlemelere aykırı bulunmaktadır. Öncelikle, Bakanlığın Anayasa'dan ve Kanundan kaynaklanan bir yetkiyi

---

⁸⁵ Yargıtay Birinci Ceza Dairesi'nin 15.05.2019 tarih ve 2019/925 E., 2019/2790 K., 29.06.2020 tarih ve 2019/3890 E., 2020/1511 K., 07.11.2018 tarih ve 2017/1557 E., 2018/4532 K., 23.09.2019 tarih ve 2019/2485 E., 2019/3862 K., 22.06.2020 tarih ve 2020/602 E., 2020/1375 K., 28.09.2020 tarih ve 2020/2587 E., 2020/2032 K. sayılı kararları.

⁸⁶ Yargıtay Üçüncü Ceza Dairesi'nin 17.05.2017 tarih ve 2016/11827 E., 2017/6516 K. sayılı kararı.

⁸⁷ Yargıtay Dördüncü Ceza Dairesi'nin 11.03. 2020 tarih ve 2019/8235 E., 2020/5123 K., 16.09.2020 tarih ve 2020/1355 E., 2020/10191 K., 12.03. 2020 tarih ve 2019/8522 E., 2020/5314 K. sayılı kararları.

⁸⁸ Yargıtay Onsekizinci Ceza Dairesi'nin 12.03. 2020 tarih ve 2019/9588 E., 2020/6003 K., 13.06.2019 tarih ve 2019/1324 E., 2019/10555 K. sayılı kararları.

⁸⁹ Yargıtay Ondördüncü Ceza Dairesi'nin 10.04.2019 tarih ve 2018/10436 E., 2019/8991 K., 06.01.2020 tarih ve 2016/7180 E., 2020/49 K. sayılı kararları.

kullanarak davaya katıldığı, bu nedenle kendisine katılan vekili sıfatıyla vekâlet ücretine hükmedilemeyeceği gerekçesi, Anayasa'nın 6. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz." hükmüyle çelişir. Çünkü Bakanlığın Anayasa'da ve Kanun'da yer almayan bir yetkiyi kullanması düşünülemeyeceği gibi Anayasa'da ve Kanun'da yer alan bir yetkiyi kullandığı gerekçesiyle bazı haklardan mahrum kılınması veya diğer katılan vekillerinden ayrı bir muameleye tabi tutulması da düşünülemez. Dolayısıyla kaynağını Anayasa'dan ve 6284 sayılı Kanun'dan alan bir yetkiyi kullanan Bakanlığın bu meşru yetkiyi kullandığı gerekçesiyle ayrımcı bir muameleye tabi tutulması, başlı başına başka bir gerekçe veya izahata ihtiyaç duyulmaksızın hukuka aykırılık teşkil eder.

İkincisi, yukarıda açıklandığı üzere, birtakım özel kanunlarda yer alan hükümlerin lafızlarına bakıldığında, kamu kurumlarının belli suçlardan zarar gördüğü *aksi ispat edilemez bir karine olarak*⁹⁰ kabul edilmiş ve başvuruda bulunmaları halinde başka bir değerlendirme yapılmaksızın davaya katılabilecekleri kabul edilmiştir. Aksi ispatlanması mümkün olmayan bu karinenin, Yargıtay tarafından vekâlet ücreti bağlamında suçtan doğrudan zarar görülmediği gerekçesiyle çürütülmeye çalışılması yerinde değildir. Çünkü kanun koyucunun kendisine vermediği suçtan doğrudan zarar görülüp görülmediğini değerlendirme yetkisini, Yargıtay yorum yoluyla elde etmeye çalışmaktadır. Dahası diğer özel kanunlar gereği davaya katılan ve suçtan doğrudan zarar görmeyen Hazine ve Maliye Bakanlığı vekiline, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu vekiline, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu vekiline, Sermaye Piyasası Kurulu vekiline vekâlet ücretine hükmedilirken ASHB vekili için ücret takdir edilmemesi anlaşılır değildir.

Üçüncüsü, Yargıtay Ondördüncü Ceza Dairesi'nin bu içtihadı ve gerekçesi Bakanlığın katılan sıfatıyla yer aldığı davalarda Bakanlık vekilini zorunlu vekil olarak görmesi anlayışına dayanmaktadır. Oysa zorunlu vekillik sistemi CMK'nın 234 ve 239. maddelerinde düzenlenmiştir. CMK'nın 234. maddesine göre, mağdur veya şikâyetçi vekili bulunmaması halinde, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme hakkına sahiptir. Yine aynı madde hükmüne göre, mağdur, onsekiz yaşını doldurmamış, sağır veya dilsiz ya da meramını ifade edemeyecek derecede malûl olur ve bir vekili de bulunmazsa, istemi aranmaksızın kendisi için bir vekil görevlendirilir. Benzer bir hüküm CMK'nın "katılanın hakları" başlıklı 239. maddesinde de yer almakta olup buna göre, "mağdur veya suçtan zarar gören davaya katıldığında, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteyebilir. Mağdur veya suçtan zarar

---

⁹⁰ Centel/Zafer, s. 798; Çınar, s.2815.

görenin çocuk, sağır ve dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede akıl hastası olması halinde avukat görevlendirilmesi için istem aranmaz.”

Bu hükümler göz önüne alındığında, Bakanlığın katılan olarak yer aldığı davalarda Bakanlık vekilini Baro tarafından atanan zorunlu vekil ile eşitlemeye çalışmak hiçbir mantıklı kural ile açıklanamaz. Bakanlık vekili, Bakanlık ile arasındaki ücret sözleşmesine veya devlet memuru olması sebebiyle 657 sayılı Kanun’da düzenlenen özlük haklarına göre maaş karşılığı çalışan bir avukattır. Baro tarafından da tayin edilmez. Bakanlık tüzel kişiliği dışında kimseyi temsil etmez ve kural olarak Bakanlığın taraf olduğu uyuşmazlıklar dışındaki işlerde avukat sıfatıyla yer alamaz. Nitekim Bakanlık ile vekili arasındaki vekâlet ilişkisinin kaynağı da - ücrete ilişkin hükümleri farklılık göstermekle beraber - Avukatlık Kanunu ve bu Kanununun 163. maddesi gereğince oluşan avukatlık sözleşmesidir. Buna karşılık, mağdur için görevlendirilen zorunlu vekil için arada özel vekâletnameye dayalı vekil-müvekkil ilişkisi olmasa dahi vekillik ücreti, “Ceza Muhakemesi Kanunu Gereğince Müdafî Ve Vekillerin Görevlendirilmeleri İle Yapılacak Ödemelerin Usul Ve Esaslarına İlişkin Yönetmeliğin”⁹¹ 8. maddesi kapsamında ödenmektedir.

Bu hükme göre, zorunlu vekilin ücreti, soruşturma ve kovuşturma aşamaları için ayrı ayrı olmak üzere, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinden ayrı olarak hazırlanan “Ceza Muhakemesi Kanunu Gereğince Görevlendirilen Müdafî ve Vekillere Yapılacak Ödemelere İlişkin Tarife” gereğince Adalet Bakanlığı bütçesinde bu amaçla ayrılan ödenekten ödenecektir. Zorunlu vekile dahi ücret ödenirken, Bakanlığın katılan sıfatıyla yer aldığı davalarda arada bir avukatlık sözleşmesi olmadığı veya Bakanlığın suçtan doğrudan zarar görmediği gerekçesiyle Bakanlık vekiline katılan vekili sıfatıyla ücret tayin etmemek eşitlik ilkesine aykırıdır.

Yine zorunlu vekillığe ilişkin ücret Ceza Muhakemesi Kanunu Gereğince Müdafî Ve Vekillerin Görevlendirilmeleri İle Yapılacak Ödemelerin Usul Ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik kapsamında hazine tarafından karşılanmakta iken katılan vekilinin ücretini yargılama gideri olarak sanık ödeyecek, herhangi bir kamu kaynağı kullanılmayacaktır. Ancak Yargıtay’ın bu konuda da farklı uygulamaları olup Yargıtay İkinci ve Üçüncü Ceza Dairesi zorunlu vekil ücretinin yargılama giderine eklenmesini Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6/3-c maddesine açıkça aykırı bulmaktadır.⁹² Yargıtay’ın bu uygulamasına göre tarifeye göre ödenmesi gereken vekillik ücreti maliye hazinesini üzerinde bırakılacak, yargılama giderlerinden sayılmayacak ve sanığa yükletilemeyecektir. Dolayısıyla zorunlu vekil için Maliye hazinesinden ödeme

---

⁹¹ 02/3/2007 tarihli ve 26450 sayılı Resmî Gazete.

⁹² Yargıtay İkinci Ceza Dairesi’nin, 15.11.2017 tarih ve 2015/11460 E, 2017/11892 K sayılı; Yargıtay Üçüncü Ceza Dairesi’nin 25.09.2017 tarih ve 2017/6367 E, 2017/11448 K sayılı ilamları.

yapılmasını kabul eden Yargıtay'ın, 6284 sayılı Kanun ve Avukatlık Kanunu kapsamında sanık tarafından ödenecek bir ücreti yeni mali külfet yaratacağı gerekçesiyle ödenmesini uygun görmemesi anlaşılır değildir.

Ondördüncü Ceza Dairesi'nin 2020 yılı içinde verdiği kararlara bakıldığında, Dairenin genel yaklaşımı Bakanlığın doğrudan suçtan zarar görmediği gerekçesiyle vekâlet ücretine hükmedilemeyeceği yönündedir.⁹³ Buna karşılık hâlihazırda, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı vekiline katılan vekili sıfatıyla ücret ödenmemesi konusunda, Yargıtay Ondördüncü Ceza Dairesi'nin 21.02.2019 tarih ve 2018/7458 E., 2019/7439 K., 10.04.2019 tarih 2018/10436 E., 2019/8991 K. sayılı kararları gerekçe gösterilerek Adalet Bakanlığı'na Yargıtay Üçüncü Ceza Dairesi'ne yapılan kanun yararına bozma talepleri Avukatlık Kanunu ve Asgari Ücret Tarifesi'nin açık hükümleri gerekçe gösterilerek reddedilmiş,⁹⁴ Dördüncü Ceza Dairesi'ne yapılan kanun yararına bozma talepleri ise kabul edilmiştir.⁹⁵ Söz konusu kararlarda, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun 13.12.2019 tarih, 2019/6 E., 2019/7 K. sayılı kararına atıf yapan Dördüncü Ceza Dairesi Bakanlığın davaya katılma hakkının olduğu, ancak CMK'nın 237 ve devamı maddelerinde düzenlenen kamu davasına katılma hakkına ilişkin suçtan doğrudan zarar görme şartının, bu davalarda ilgili Kurum için aranmaması sebebiyle yargılamayı yürüten mahkemenin, anılan Kurumu davadan haberdar etme zorunluluğunun bulunmadığını, bahsedilen nitelikteki ceza davalarında, adı geçen Kurumun davaya katılmasının, devletin, Anayasadan kaynaklanan ailenin korunması görevinin bir parçası olduğunu, kamu görevi taşıması nedeniyle, sanık hakkında mahkumiyet yahut hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi halinde, kendisini vekil ile temsil ettiren Bakanlık lehine, sanık aleyhine vekalet ücretin hükmedilmemesi gerektiği sonucuna varıldığını belirtmiştir.

Hâlihazırda, vekâlet ücretine hükmetmeyen ilk derece mahkemesi kararlarını düzelterek vekâlet ücretine hükmeden⁹⁶ veya başka gerekçelerle

---

⁹³ Yargıtay Ondördüncü Ceza Dairesi'nin 06.01. 2020 tarih ve 2016/7180 E., 2020/49 K., 23.06.2020 tarih ve 2019/6126 E., 2020/2577 K., 07.07.2020 tarih ve 2019/7160 E., 2020/3136 K., 11.02.2020 tarih ve 2018/7404 E., 2020/1079 K., 02.07.2020 tarih 2020/1489 E., 2020/2901 K., 24.06.2020 tarih ve 2018/7871 E., 2020/2647 K., 24.02.2020 tarih ve 2018/6742 E., 2020/1428 K., 23.06.2020 tarih ve 2020/2252 E., 2020/2566 K., 09.03.2020 tarih ve 2019/6611 E., 2020/1847 K. sayılı kararları.

⁹⁴ Yargıtay Üçüncü Ceza Dairesi'nin 09.07.2020 tarih ve 2020/3784 E., 2020/9106 K., 11.02. 2019 tarih ve 2019/822 E., 2019/2521 K., 21.09.2020 tarih ve 2020/19465 E., 2020/11216 K. sayılı kararları.

⁹⁵ Yargıtay Dördüncü Ceza Dairesi'nin 11.03. 2020 tarih ve 2019/8235 E., 2020/5123 K., 16.09.2020 tarih ve 2020/1355 E., 2020/10191 K., 12.03. 2020 tarih ve 2019/8522 E., 2020/5314 K. sayılı kararları.

⁹⁶ İstanbul Anadolu 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 07.07.2020 tarih ve 2019/338 E., 2020/108 K. sayılı kararının istinaf incelemesine ilişkin İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 20. Ceza Dairesi'nin 01.12.2020 tarih ve 2020/1386 E., 2020/1691 K. sayılı kararı.

beraber bozma suretiyle vekâlet ücretine hükmedilmesini sağlayan istinaf mahkemesi kararları⁹⁷ mevcut olduğu gibi Yargıtay Ondördüncü Ceza Dairesi'nin 2018/7458 E. ve 2019/7439 K. sayılı ilamını gerekçe göstererek vekâlet ücretine hükmetmeyen ilk derece ve bölge adliye mahkemesi kararları da mevcuttur.⁹⁸

Son zamanlarda, karar içeriğinde vekâlet ücreti hususu tartışılmamakla beraber Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun 13.12. 2019 tarih ve 2019/6 E., 2019/7 K. sayılı kararını gerekçe göstererek vekâlet ücreti hükmetmeyen ilk derece mahkemesi kararları da mevcuttur.⁹⁹ Oysa aşağıda da açıklanacağı üzere, söz konusu içtihadı birleştirme kararında uyuşmazlığın konusunun “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca, bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovuşturma evresinde mahkemesince; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının davadan haberdar edilmesinin zorunlu olup olmadığı” hususunu kapsadığı açık bir şekilde belirtilmiştir. İçtihadı birleştirme kararında vekâlet ücretine ilişkin tartışma olmadığı gibi Bakanlığın suçtan doğrudan zarar görmemesi sebebiyle ceza davasına katılamayacağı ve vekâlet ücretine hükmedilemeyeceği şeklinde ayrıksı uygulamalara gidilmesini haklı çıkaracak herhangi bir açıklamaya da gerek gerekçede gerekse karşı oy yazılarında yer verilmemiştir.

VI. BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Yargıtay suçtan zarar görenin veya mağdurun bu sıfatının gereği olarak, CMK'nın 233 ve 234. maddeleri gereğince sahip olduğu davaya katılma ve öteki haklarını kullanabilmesi için duruşmadan haberdar edilmesi gerektiği halde, usulen dava ve duruşmalar bildirilmeden, davaya katılma ve CMK'nın mağdur ve katılanlar için öngördüğü haklardan yararlanma olanağı sağlanmadan tesis edilen hükümlerin bozulmasına karar vermektedir.¹⁰⁰

⁹⁷ Fethiye 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 12. 12. 2019 tarih ve 2019/807 E., 2019/1300 K. sayılı kararının bozulmasına ilişkin İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi'nin 09.10.2020 tarih ve 2020/856 E., 2020/1729 K. sayılı kararı, Milas 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 21.5.2019 tarih ve 2019/300 K. sayılı kararının bozulmasına ilişkin İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi'nin 20.09.2019 tarih ve 2019/2728 E., 2019/2832 K. sayılı kararı.

⁹⁸ Fethiye Ağır Ceza Mahkemesi'nin 20.03.2018 tarih ve 2018/30 E., 2018/75 K. sayılı kararının onanmasına ilişkin İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 20. Ceza Dairesi'nin 11.06.2020 tarih ve 2019/595 E., 2020/430 K., sayılı kararı, Erzincan 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 28.06.2018 tarih ve 2018/47 E., 2018/166 K. sayılı kararını bozan Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi, 3. Ceza Dairesi'nin 09.10.2020 tarih ve 2018/2664 E., 2020/1543 K. sayılı kararı.

⁹⁹ Marmaris 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 19.11.2020 tarih ve 2019/879 E., 2020/499 K. sayılı kararı.

¹⁰⁰ Yargıtay Yirmibirinci Ceza Dairesi'nin 20.04.2015 tarih ve 2015/662 E., 2015/285 K. sayılı ilamı, Yargıtay Üçüncü Ceza Dairesi'nin 09.02.2015 tarih ve 2014/27914 E., 2015/4647

Ancak 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uyarınca Bakanlığın duruşmalardan haberdar edilmesi zorunluluğunun bulunup bulunmadığına ilişkin Yargıtay'ın farklı dairelerinin farklı içtihatları bulunmakta olup söz konusu içtihat aykırılığı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun 9 Şubat 2020 tarihli ve 31054 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 13.12.2019 tarih ve 2019/6 E., 2019/7 K. sayılı kararıyla giderilmiştir.

Söz konusu kararda, kanun koyucunun katılma hakkına yer verdiği özel kanunlarda ilgili kurum ve kuruluşların kamu davasından haberdar edilmesini ayrıca düzenlediği, bu nedenle 6284 sayılı Kanun'da Bakanlığın kamu davasından haberdar edilmesine ilişkin bir hüküm bulunmamasının kanun koyucunun bilinçli bir tercihi olduğu, kanun koyucu tarafından bilinçli olarak getirilmeyen ihbar mükellefiyetinin içtihat yoluyla zorunlu tutulmasının kanun koyucunun iradesine aykırılık oluşturacağı ve Kanun'da yer almayan bir zorunluluğun mahkemelere yüklenilmesi sonucunu doğuracağı belirtilmiştir.

Ardından Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun kararında şu gerekçelere yer verilmiştir:

“Kolluk birimlerince 6284 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak kendine intikal edilen tüm olaylar, henüz soruşturma aşamasındayken Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerine bildirilecek olup bu Merkezler anılan madde uyarınca iş ve işlemlerini Bakanlık bünyesindeki il müdürlüklerine bağlı olarak yürüteceğinden Bakanlık bu aşamada 6284 sayılı Kanun kapsamına giren eylemlerden haberdar olmaktadır...”

Bu minvalde mahkemelerin, Bakanlığın kovuşturmaya başlanılmadan önce bilgisinde olan eylemlere ilişkin açılan kamu davalarından Bakanlığı haberdar etmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. Zira Bakanlık soruşturma aşamasında bilgi sahibi olduğu ve Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri aracılığıyla takip ettiği hukuki sürece ilişkin katılma hususundaki takdir hakkını kullanabilecektir...

Esasen 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da yer alan şiddet kavramının geniş bir alanı barındırması nedeniyle birçok ceza davası bu kapsama girebileceğinden kanun koyucu bilinçli olarak her davanın ihbar edilmesi zorunluluğunu getirmemiş, Bakanlığın soruşturma aşamasında haberdar olduğu veya kovuşturma aşamasında bir şekilde öğrendiği kamu davalarına ilişkin katılmaya dair takdir hakkını kullanmasını tercih etmiştir.

K. sayılı ilamı, Yargıtay Onyedinci Ceza Dairesi'nin 27.09.2017 tarih ve 2015/21383 E., 2017/10588 K. sayılı ilamı, Yargıtay Birinci Ceza Dairesi'nin 15.02.2017 tarih ve 2016/6195 E., 2017/427 K., 28.03.2016 tarih ve 2016/944 E., 2016/1542 K. sayılı ilamı.

Tüm bu açıklamalar ışığında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca, bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovuşturma evresinde mahkemesince; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın davadan haberdar edilmesinin zorunlu olmadığı kabul edilmelidir.”

Neticede karşıt görüşlerin varlığına rağmen, 6284 sayılı Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca, bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovuşturma evresinde mahkemesince, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın davadan haberdar edilmesinin zorunlu olmadığına karar verilmiştir.

Oysa karşı oy yazılarında da belirtildiği üzere

“6284 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında mahkemelerin Bakanlığa ihbarda bulunmasının zorunlu olmadığına kabulü, kadın cinayetleri başta olmak üzere bu kapsama giren diğer suçlara ilişkin mücadele ve faillerin etkili bir şekilde cezalandırılmasını sağlamak bakımından Devletin yükümlülüklerini yerine getirmemesi nedeniyle hak ihlali sonucunu doğurabilecektir.

[Bu nedenle], uluslararası sözleşmeler ve Anayasa ile güvence altına alınan hak arama hürriyetinin sağlanması ve pozitif ayrımcılık ilkesinin tesisi amacıyla uygun olarak CMK'nın 234. maddesinin birinci fıkrası uyarınca, 6284 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovuşturma evresinde mahkemesince, kamu davasına katılma hakkı bulunan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın davadan haberdar edilmesi gereklidir.”¹⁰¹

Yine açılan ceza davasının Bakanlığa bildirilmesine gerek olmadığı yönünde bu tür bir tutum yukarıda açıkladığımız üzere, devletin şiddet olarak kabul edilen eylemlerin önlenmesine, koruma ve destek sağlamaya, şiddet eylemlerinin etkili bir şekilde soruşturularak faillerin cezalandırılmasına, mağdurun zararlarının tazmin edilmesine yönelik yükümlülüklerini kapsayan “özen yükümlülüğüne” de aykırı olacaktır.

SONUÇ

Birtakım özel kanunlarda, kamu kurumlarının belli suçlardan zarar gördüğü aksi ispat edilemez bir karine olarak kabul edilmiş ve başvuruda bulunmaları halinde başka bir değerlendirme yapılmaksızın davaya katılabilecekleri kabul edilmiştir. Bu özel düzenlemeler arasında, 6284 sayılı Ailenin Korunması

---

¹⁰¹ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun 9/2/2020 tarihli ve 31054 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 13.12.2019 tarih ve 2019/6 E., 2019/7 K. sayılı kararında yer alan birinci karşı oy yazısı.

ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un davaya katılmaya ilişkin 20/2. maddesi, diğer kanunlara göre daha özensiz bir şekilde kaleme alınmış, bu Kanun'da yer alan muhakeme hukukuna ilişkin özel hükümler ile 5271 sayılı CMK arasındaki ilişkinin nasıl düzenleneceğine dair herhangi bir hükme Kanun'da yer verilmemiştir. CMK ile 6284 sayılı Kanun'un 20/2. maddesinde yer alan muhakeme hukukuna ilişkin hükümlerden hangisinin uygulanacağı, öncelik-sonralık, özellik-genellik ilişkisi kapsamında belirlenmesi gerekmektedir.

Bununla beraber, 6284 sayılı Kanun'un 20/2. maddesi Bakanlığın davaya katılma yetkisini belirlerken, TCK'da yer alan hangi suçlara ilişkin davalara Bakanlığın katılabileceğini tek tek saymamış, şiddet unsuru barındıran tüm davalara katılmaya olanak verir şekilde kaleme alınmıştır. Hâlihazırda 19/3/2021 tarihli ve 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı¹⁰² ile feshedilmesi uygun görülen İstanbul Sözleşmesi'nden uyarlanan ve 6284 sayılı Kanun'un 2. maddesinde belirtilen "şiddet" tanımlarında ise suçun maddi unsuru olan fiilin içeriğinde yer alan hareket ve davranış kavramları herhangi bir sistematiğe dayanmaksızın birbirinin yerine özensiz kullanılmıştır. Hatta bazı kavramlar, tekrar kendisiyle tanımlanmıştır. Kadına karşı şiddetle mücadelede sunulacak koruyucu, önleyici ve destekleyici tedbirlerin kapsamını ve devletin müdahale alanını oldukça geniş tutmayı amaçlayan bu "şiddet" tanımlarının, davaya katılma gibi doğrudan ceza muhakemesinin alanına giren kurum ve kavramların içeriğini belirlemede yetersiz kaldığı açıktır. Özellikle suçların tasnifinde ve genel suç teorisinde kullanılan hiçbir sınıflamaya dayanmayan bu tür tanımlamalardan yola çıkılarak, kamu davasına katılma yetkisinin kapsamına giren suçların belirlenmesi oldukça güçtür.

Yine, hakaret (TCK m.125), kişilerin huzur ve sükûnunu bozma (TCK m.123), müstehcenlik (TCK m.226), kişiyi hürriyetinden yoksun kılma (TCK m.109) ve yağma (TCK m.148-150) suçlarında kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesine yol açan bir unsur bulunmadığı, bu suçların şiddet içermediği ve dolayısıyla bu suçlara ilişkin davalarda Bakanlığın davaya katılma yetkisinin bulunmadığına dair Yargıtay Ceza Dairelerinin ve yerel mahkemelerin yorum ve kararları her türlü mantığı çıkarsamadan uzaktır.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 164 ve 168. maddeleri ve Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi gereğince, kamu davasına katılma üzerine, mahkûmiyete ya da hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi halinde katılan Bakanlık vekili lehine vekâlet ücretine hükmedilmesi gerekirken, özellikle Yargıtay Ondördüncü Ceza Dairesi'nin Bakanlığın katılan sıfatıyla yer aldığı

---

¹⁰² 19/3/2021 tarihli ve 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, 20/3/ 2021 tarihli ve 31429 sayılı Resmi Gazete.

davalarda Bakanlık vekilini zorunlu vekil olarak gören ve vekâlet ücretine hükmetmeyen kararları açıkça dayanaktan yoksundur. Kanun koyucunun vermediği bir değerlendirme yetkisini kullanarak, Bakanlığın suçtan doğrudan doğruya zarar görmediği, bu nedenle vekâlet ücreti yönünden davaya katılması halinde suçtan doğrudan zarar görenlerle aynı muameleye tabi tutulamayacağı anlayışı hukuken başka türlü nitelenemez.

6284 sayılı Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca, bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovuşturma evresinde mahkemesince, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın davadan haberdar edilmesinin zorunlu olmadığına dair Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun 13.12.2019 tarih ve 2019/6 E., 2019/7 K. sayılı kararı da devletin şiddeti önleme konusunda göstermesi gereken "özen yükümlülüğü" kavramının içeriğine ve standartlarına aykırıdır.

Tüm bu açıklamalar, 6284 sayılı Kanun'un 20/2. maddesinin yeniden ele alınıp, kanuni düzenlemenin CMK ve TCK'nın kurum ve kavramlarıyla uyumlu olacak şekilde yeniden düzenlenmesinin zorunlu olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, suçun hukuki konusundan hareketle şiddet içeren ve işlenmesi halinde Bakanlığın davaya katılması uygun görülen suçların 6284 sayılı Kanun'un 20/2. maddesinde tek tek sayılması en uygun çözüm olacaktır. Ancak bu zorunluluk yukarıda aktardığımız bazı mahkeme kararlarına da yansıdığı üzere, 6284 sayılı Kanun'un 20/2. maddesinin yorumunda açık kanun hükümleri yerine, yürürlükten kaldırılan kanun hükümlerindeki yorumu tercih etmeyi, kanımızca, hiçbir şart ve koşulda haklı kılmaz. Bu nedenle, gerek Yargıtay'ın gerekse yerel mahkemelerin Bakanlığın davaya katılma yetkisini fiziki şiddet barındıran yaralama, öldürme, cinsel saldırı ve cinsel istismar suçları gibi suçlarla sınırlı tutmak isteyen eski alışkanlıklarından ve uygulamalarından vazgeçerek, Kanun'un 20/2. maddesini Kanun'un ruhuna ve amacına uygun olarak yorumlaması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Artuk, Mehmet Emin/Gökçen, Ahmet, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.
- Boyacı, Akın, "Ceza Muhakemesinde Davaya Katılma", İÜHFİM, 2013, C. 71, S. 1, s. 157-176.
- Centel, Nur/Zafer, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, 9. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012.
- Çınar, Ali Rıza, "Ceza Yargılamasında Kamu Davasına Katılma", *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan, 2019, C.21, Özel Sayı, s. 2801-2836.

- Değirmenci, Olgun, “Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdur Hakları”, *TBB Dergisi*, 2008, S.77, s.33-86.
- Doğan, Recep, “Kadının Şiddete Karşı Korunmasında Devletin Özen Yükümlülüğü ve Uluslararası Standartlar”, *Ankara Barosu Dergisi*, 2016, C.74, S. 2, s. 89-122.
- Katoğlu, Tuğrul, “Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2012, Y. 61, S.2, s.657-693.
- Koca, Mahmut, “Temyiz Yolunda Davaya Katılma”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 2014, Y.5 S.18, s.1-28.
- Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 12. Bası, Seçkin, Ankara, 2019.
- Kunter, Nurullah/Yenisey, Feridun/Nuhoğlu, Ayşe, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, Onsekizinci Baskı, Beta, İstanbul, 2010.
- Özbek, Veli Özer/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar/Tepe, İlker, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 10. Baskı, Seçkin, Ankara, 2017.
- Özbek, Veli Özer/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 10.Baskı, Seçkin, Ankara, 2019.
- Özgenç, İzzet, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 15. Bası, Seçkin, Ankara, 2019.
- Öztürk, Bahri/Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/Gezer, Özge Sırma/Kırt, Yasemin F. Saygılar/Akcan, Esra Alan/Tütüncü, Efser Erden/Özaydın, Özdem, (Editör, Bahri Öztürk), *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 4. Baskı, Seçkin, Ankara, 2017.
- Öztürk, Bahri/Erdem, Mustafa Ruhan, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, 17.Baskı, Seçkin, Ankara, 2017.
- Seçkin, Mehmet Beyhan, *Ceza Muhakemesinde Mağdur ve Şikâyetçinin Hakları*, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 2020,Y.8, S. 15, s.621-664.
- Soyaslan, Doğan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 5. Baskı, Yetkin, Ankara, 2014.
- Soyaslan, Doğan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 8.Baskı, Yetkin, Ankara, 2018.
- Şahin, Cumhur, *Ceza Muhakemesi Hukuku I*, 9. Bası, Seçkin, Ankara, 2018.
- Toroslu, Nevzat, *Ceza Hukuku Genel Kısım*, Savaş, Ankara, 2012.
- Ünver, Yener/Hakeri, Hakan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 13. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.
- Yaşar, Osman/Gökcan, Hasan Tahsin/Artuç, Mustafa, *Türk Ceza Kanunu*, 6. Cilt, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010.

- Yenidünya, A. Caner/ İçer, Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016.
- Yurtcan, Erdener, Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu ve Yorumu, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005.
- Yurtcan, Erdener, Ceza Yargılaması Hukuku, 15. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.
- Zafer, Hamide, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 7. Bası, Beta, İstanbul, 2019.